

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Dostupnost základních služeb v regionu Křivoklátska

The accessibility of basic services in the Křivoklátsko region

Kristýna Zajícová

Plzeň 2020

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kristýna ZAJÍCOVÁ**
Osobní číslo: **K17B0640P**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Ekonomická a regionální geografie**
Téma práce: **Dostupnost základních služeb v regionu Křivoklátska**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Zásady pro vypracování

1. Vytvořte koncept práce, stanovte cíle práce, popř. hypotézy.
2. Zpracujte teoretická východiska geografie služeb a dostupnosti služeb.
3. Proveďte geografickou charakteristiku vybraného regionu se zaměřením k tématu.
4. Pomocí terénního výzkumu a zdrojů sekundárních dat získejte datové podklady pro řešení tématu.
5. Analyzujte získaná data a zpracujte vhodné informace o dostupnosti vybraných služeb v regionu Křivoklátska.
6. Interpretujte a zhodnoťte výsledky, navrhněte možná řešení pro zlepšení současného stavu dostupnosti služeb v regionu.

Rozsah bakalářské práce: **40-60 stran**
Rozsah grafických prací: **neuveden**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Binek, J. (2010). *Rozvojové možnosti obcí*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.
- Binek, J., Svobodová, H., Chabičovská, K., Holeček, J., Galvasová, I., & Martének, J. (2011). *Synergie ve venkovském prostoru. Paradoxy rozvoje venkova*. Brno: GaREP.
- Majerová, V., & Herová, I. (2009). *Český venkov 2008: proměny venkova*. Praha: ČZU.
- Vital rural area. *Service provision in rural areas Concepts from Vital Rural Area*. Cit. 20. 5. 2019, dostupné z: <http://www.vitalruralarea.eu/scientific-articles/238-service-provision-in-rural-areas-concepts-from-vital-rural-area>.
- Svobodová, H., Konečný, O., Binek, J., Chabičovská, K., Holeček, J., Galvasová, I., VĚŽNÍK, A., & HÝNEK, A. (2011). *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP.

Vedoucí bakalářské práce: **Doc. PaedDr. Alena Matušková, CSc.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **22. října 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **22. dubna 2020**

Doc. Ing. Michaela Krechovská, Ph.D.
děkanka

Doc. PaedDr. Alena Matušková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 22. října 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Dostupnost základních služeb v regionu Křivoklátska“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni dne 11. 05. 2020

.....

podpis autorky

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PaedDr. Aleně Matuškové, CSc. za odborné vedení mé bakalářské práce, za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích. Dále bych chtěla poděkovat mé rodině, která mi byla během celého studia obrovskou oporou.

Obsah

Úvod	9
1 Cíle, metodika a rozbor literatury.....	10
1.1 Cíle práce	10
1.2 Metodika	11
1.3 Rozbor a hodnocení literatury	12
2 Venkov	13
2.1 Definice venkova	14
2.2 Současné problémy českého venkova.....	15
2.3 Rozvoj venkovských oblastí	16
3 Služby a dostupnost	18
3.1 Definice sektoru služeb	18
3.2 Ekonomický význam služeb	19
3.3 Geografie služeb a teorie centrálních míst.....	21
3.4 Problémy a výzvy v poskytování venkovských služeb.....	22
3.5 Základní služby	23
3.5.1 Školství	23
3.5.2 Zdravotnictví.....	25
3.5.3 Sociální služby.....	26
3.5.4 Poštovní služby	27
3.5.5 Maloobchod	28
3.6 Geografie dopravy a dopravní dostupnost	29
3.6.1 Geografie dopravy	29
3.6.2 Dopravní dostupnost.....	29
4 Vybrané geografické charakteristiky Křivoklátska	31

4.1	Administrativní vymezení správního obvodu obcí s pověřeným obecním úřadem Křivoklát.....	32
4.2	Přírodní poměry SO POÚ Křivoklát	33
4.3	Obyvatelstvo SO POÚ Křivoklát	35
4.4	Dopravní infrastruktura SO POÚ Křivoklát.....	38
4.5	Základní služby ve SO POÚ Křivoklát a existence jejich zařízení	39
4.5.1	Školství.....	39
4.5.2	Zdravotnictví a sociální služby	41
4.5.3	Poštovníctví.....	42
4.5.4	Smíšené zboží.....	43
4.5.5	Zhodnocení existence zařízení služeb	43
4.6	Dopravní dostupnost v regionu SO POÚ Křivoklát	44
4.6.1	Frekvenční dostupnost.....	44
4.6.2	Časová dostupnost.....	45
4.6.3	Zhodnocení dopravní dostupnosti	46
	Závěr.....	47
	Seznam použitých zdrojů.....	49
	Seznam zkratk	52
	Seznam tabulek.....	53
	Seznam obrázků	54
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Ve své bakalářské práci se zabývám problematikou dostupnosti základních služeb na venkově. Tuto problematiku jsem si vybrala z důvodu její aktuálnosti. Venkov tvoří velkou část území České republiky a služby jsou neodmyslitelnou součástí našich životů. Přesto se nabídka služeb z venkova často vytrácí, a to především z důvodu odlivu ekonomicky aktivního obyvatelstva do měst, či do jejich zázemí. Nedostatečná občanská vybavenost venkovských obcí je jedním z důvodů, proč se lidé na venkov opět nevracejí. Český venkov stárne a ve službách tu často chybí pracovní síla. Současně se zde spousta služeb ani neužívá z důvodu malé poptávky. Ekonomicky aktivní obyvatelé, kteří na venkově žijí, často dojíždějí za prací do přilehlých měst, kde si současně zařídí všechny záležitosti spojené se službami. Přes den ve venkovských obcích zůstávají především staří lidé nebo matky na mateřských dovolených, kteří nenaplní dostatečnou poptávku po službách. Provozovatelé služeb jsou tak často nuceni své provozovny uzavřít, protože jim negenerují zisk.

Pro svou práci jsem si vybrala region Křivoklátska, který můžeme zařadit mezi regiony venkovské, přestože se nachází v bezprostřední blízkosti hlavního města Prahy. Celý tento region je chráněnou krajinnou oblastí. Mezi základní služby jsem zařadila zdravotnictví, sociální služby, školství, poštovní služby a obchody se smíšeným zbožím. V teoretické části práce popisuji obecné informace o geografii venkova, geografii služeb a geografii dopravy. V praktické části práce popisuji zkoumané území, přítomnost zařízení základních služeb a jejich časovou a frekvenční dostupnost.

1 Cíle, metodika a rozbor literatury

1.1 Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit dopravní dostupnost základních služeb ve správním obvodu s pověřeným obecním úřadem Křivoklát a porovnat jednotlivé obce z hlediska dopravní dostupnosti. Dílčím cílem je zjistit samotnou existenci zařízení základních služeb pomocí terénního průzkumu v jednotlivých obcích správního obvodu s pověřeným obecním úřadem Křivoklát. Dalším cílem je zjistit časovou a frekvenční dostupnost základních služeb v jednotlivých obcích zkoumaného správního obvodu. Výzkumné otázky, na které je v práci hledána odpověď jsou následující:

- 1) Nacházejí se ve správním obvodu zařízení všech zvolených základních služeb?
- 2) Nachází se ve správním obvodu obec, ve které není nabízena žádná zvolená základní služba?
- 3) Která obec má nejlepší a která naopak nejhorší dopravní dostupnost?

1.2 Metodika

Předkládaná bakalářská práce se skládá z části teoretické a části praktické. V teoretické části práce jsou sekundární informace zpracovány formou literární rešerše. V této části je čtenářům představena definice pojmu venkov, na kterou navazuje přiblížení problémů českého venkova. Poslední kapitola zabývající se venkovem je orientována na rozvoj venkovských oblastí. Další problematika rozebíraná v teoretické části práce je definice sektoru služeb, ekonomický význam služeb a problémy a výzvy v poskytování venkovských služeb. Je zde popsána teorie centrálních míst, která je stavebním pilířem pro geografii služeb. Následuje samotný výčet základních služeb, které budou v práci zkoumány, včetně jejich definic. V závěru teoretické části je věnována kapitola geografii dopravy a dopravní dostupnosti.

V praktické části je nejprve popisná analýza zkoumaného území, tím je konkrétně správní obvod pověřeného obecního úřadu Křivoklát ležící ve Středočeském kraji. Celý tento správní obvod se nachází v CHKO Křivoklátsko a je tvořen následujícími obcemi: Branov, Karlova Ves, Křivoklát, Městečko, Nezabudice, Pustověty, Račice, Roztoky, Sýkořice, Velká Buková a Zbečno. K popisné analýze slouží data získaná z internetových stránek Českého statistického úřadu, která jsou zpracována do tabulek a grafů v programu MS Excel.

Další částí je analýza existence zařízení základních služeb ve správním obvodu pověřeného obecního úřadu Křivoklát. Ta byla zjištěna terénním výzkumem. Získané poznatky o existenci těchto zařízení jsou v práci prezentovány formou mapových výstupů. Ty jsou vytvořeny v softwaru ArcMap za využití veřejně dostupných mapových podkladů ArcČR 500.

Následuje hodnocení dopravní dostupnosti základních služeb ve správním obvodu pověřeného obecního úřadu Křivoklát, a to časové a frekvenční. Dopravní dostupnost je hodnocena za využití spojů veřejné hromadné dopravy, která je dostupná pro všechny. Data týkající se spojů potřebná pro zkoumání dopravní dostupnosti jsou získána z elektronického jízdního řádu IDOS, ze získaných dat jsou utvořeny přehledné kartodiagramy. Pro hodnocení dopravní dostupnosti jsou vybrány spoje ze středy 11. 12. 2019. Dopravní dostupnost je hodnocena formou případové studie, kdy je hodnocena dopravní dostupnost z obcí správního obvodu pověřeného obecního úřadu Křivoklát do obce Křivoklát, jakožto centra správního obvodu.

1.3 Rozbor a hodnocení literatury

Problematikou venkova se u nás zabývá především Věra Majerová. Její poznatky jsou přínosné pro definování samotného pojmu venkov. Jeho definice není vždy jednoznačná, autorka proto popisuje, jak lze k tomuto pojmu přistupovat a jak ho za pomoci společných znaků definovat. Dále popisuje vztah mezi venkovem a městy a současnou podobu venkova.

Podobně tak Vladimír Hanáček, který se snaží najít vhodnou definici pro venkov. Dále ve svých úvahách o budoucnosti venkova naráží na skutečnost vyliďňujícího se venkova. Lidé se z odlehlých venkovských obcí stěhují především do měst nebo do jejich zázemí. Z jeho pohledu je tradiční venkov zanedbáván a je třeba ho podporovat.

Rozvojem venkova se zabývá Jan Binke, který společně s Hanou Svobodovou poukazuje především na dynamický vývoj společnosti, kvůli kterému je nezbytně nutné venkov rozvíjet tak, aby byl schopný konkurovat městům. Hlavní bariéru v rozvoji venkova spatřují ve špatné dopravní dostupnosti.

Výchozím publikací pro zpracování tématiky sektoru služeb byla Ekonomická a sociální geografie od autorů Václava Touška, Josefa Kunce a kol. Autoři zde velmi podrobně rozebírají geografii služeb, konkrétně například ekonomický význam služeb či definici a klasifikaci služeb.

Zdrojem mnoha užitečných informací je článek Služby – fenomén postindustriální společnosti (2011) od Zdeňka Čermáka, který popisuje samotné vymezení sektoru služeb, jeho postavení a význam v současné společnosti. Dále se zabývá geografickými aspekty sektoru služeb.

Z cizojazyčných pramenů nelze opomenout anglicky psaný článek Service provision in rural areas, concepts from vital rural area od Christiana Nielsna a kol. (2013), jenž se zaměřuje na význam služeb ve venkovských oblastech a o způsobech a výzvách v jejich poskytování. Geografii dopravy popisuje velmi poutavě Jean – Paul Rodrigue v knize The Geography of Transport Systems, zabývá se vznikem geografie dopravy, jako subdisciplíny ekonomické geografie. Dále rozebírá pojmy jako dopravní síť, městská doprava nebo složitější témata – globalizace apod.

2 Venkov

Problematikou venkova se zabývá velké množství vědních disciplín, mezi které lze zařadit geografii, sociologii či ekonomii. Tato problematika je však častým cílem i jiných odborníků či dokonce politiků.

Rurální geografie (geografie venkova) se zabývá studiem sociálních a ekonomických jevů, které probíhají ve venkovském prostoru. Jako samotný směr se rurální geografie vyčlenila počátkem 40. let 20. století. Hlavním problémem rurálních geografů je samotné vymezení pojmu „venkov“. Geografie venkova má prameny především v geografii zemědělství, přesto má vztah i s dalšími geografickými subdisciplínami (viz obr. č. 1). (Baňski, 2002).

Obrázek 1: Schéma rurální geografie

Zdroj: (Masarykova univerzita, 2020)

2.1 Definice venkova

Vymezením tohoto pojmu se zabývá mnoho autorů, přesto žádná z těchto definic není jednoznačná. V publikaci Český venkov 2008 je venkov definován jako řídce osídlený prostor, ve kterém má důležitou funkci zemědělství (Majerová & Herová, 2009). Tato definice je velmi podobná definici, kterou uvádí Velký sociologický slovník: „Venkov je obydlený prostor mimo městské lokality tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství a menší hustotou obyvatel, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, a také s jinou sociální strukturou ve srovnání s městem.“ (Petrušek et al., 1996, p. 1380). Z toho lze vyvodit, že venkov je jakýsi prostor, jenž zahrnuje krajinu i venkovská sídla. Je pro něj charakteristický odlišný styl života než u obyvatelstva městského. Často zde vzniká užší síť kontaktů, které mají osobní a dlouhodobý charakter (Majerová & Herová, 2009). Venkov však nelze vnímat jen jakousi zeměpisnou jednotku ale také jako prostor, který dal za vznik mnohým lidovým tradicím a zvykům (Hanáček, 2018).

Z důvodu absence jednotné definice tohoto pojmu je dobré si uvést rozdělení dle OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), které je jediné všeobecně uznávané. Venkovské obce jsou zde definovány jako oblasti s menší hustotou zalidnění než 150 obyvatel/km² (Hanáček, 2018). Podle tohoto členění lze venkovské oblasti rozdělit na:

- **Převážně venkovské** – více než 50% obyvatel regionu žije ve venkovských obcích
- **Významně venkovské** – ve venkovských obcích žije 15-50% obyvatel regionu
- **Významně městské** – ve venkovských obcích žije méně než 15% obyvatel regionu

Dle tohoto rozdělení je většina krajů České republiky regiony významně venkovskými. Pouze kraj Vysočina je regionem převážně venkovským, oproti tomu hlavní město Praha je významně městským regionem (Hanáček, 2018).

2.2 Současné problémy českého venkova

Dokument Podpora obslužnosti venkova (OSPZV, 2017) zveřejněný ministerstvem zemědělství uvádí, že v letech 2001-2015 vzrostl počet obyvatel venkova v České republice o 6,5 %, patrný je však odlišný vývoj v různých velikostních kategoriích venkovských obcí. Zvyšuje se počet obcí nad 500 obyvatel a současně se zvětšuje i počet jejich obyvatel. Naopak počet obcí do 500 obyvatel klesá stejně tak jako klesá jejich počet obyvatel, to je zapříčiněno především stárnutím venkovského obyvatelstva doprovázené trendem stěhování mladých obyvatel do měst. Přesto je vyliďňování venkova v posledních letech na ústupu, a to především v důsledku výstavby domů v zázemí velkých měst a vznik tzv. satelitní zástavby, takový venkov je venkovem příměstským. Ten je charakteristický právě svou polohou v aglomeracích měst. Příměstský venkov disponuje zpravidla dobrou silniční infrastrukturou, za kterou zaostává nabídka základních služeb. Obce příměstského venkova tak plní především residenční funkci a jejich obyvatelé si své základní potřeby obstarají v přilehlém městě.

V České republice se malé obce do 500 obyvatel potýkají dlouhodobě s nedostatečnou občanskou vybaveností, a to z důvodu nedostatečné daňové výtěžnosti vzhledem k potřebám rozvoje. V těchto obcích se situace zhoršuje, například vybavenost komerčními službami (obchod se smíšeným zbožím, drogerie apod.) dosahuje nyní cca 70 %. Kvalita života na venkově je z velké části závislá na technické a občanské vybavenosti. Jde tedy o vybavenost základní infrastrukturou, kam lze řadit silnice, kanalizace, vodovody apod., ale také na nabídce služeb jako je zdravotní péče, obchod se základními potravinami či školské zařízení. Rozvojem venkova se pak zabývají strategické plány pro regionální rozvoj (OSPZV, 2017).

2.3 Rozvoj venkovských oblastí

Rozvoj venkova lze chápat jako komplex jednotlivých rozvojových složek, které se vzájemně ovlivňují a mají společné aktéry a rozvojové nástroje. Mezi rozvojové složky lze zařadit například obyvatelstvo, infrastrukturu, služby, občanskou vybavenost obcí, cestovní ruch, životní prostředí a další. Tyto složky jsou často úzce propojeny a pokud dojde k rozvoji jedné, obvykle nastává rozvoj i dalších složek (Binek, 2011). Vzhledem k problémům, kterým venkov čelí je nutné podílet se na jeho rozvoji. Rozvoj venkovského prostoru je jednou z priorit Evropské unie. Charakter venkova se v posledních letech výrazně změnil a je třeba aby jeho funkce odpovídaly potřebám současné společnosti. Proto je snaha vytvořit vhodné ekonomické a sociální prostředí pro zdejší obyvatele, kteří následně zajišťují plnohodnotné fungování venkova (Majerová & Herová, 2009).

Aby byl rozvoj venkovských oblastí úspěšný, je důležitá zainteresovanost místních obyvatel. Za tímto účelem vznikl v Evropské unii roku 1991 program LEADER, jehož účelem je povzbuzovat lidi působící na venkově a zavádět strategie pro trvalý udržitelný rozvoj venkovských oblastí. Důraz na tento rozvoj zajišťují místní akční skupiny (MAS) (Majerová & Herová, 2009).

Ve dnech 22. – 24. září 2019 se konala 12. konference OECD o rozvoji venkova a poskytování dobrých životních podmínek, na které byl představen koncept **Venkov 3.0**, jehož snahou je zavést na venkov nové informační a komunikační technologie. Venkovské oblasti totiž budou z dlouhodobého hlediska čelit výzvě, jak uspět ve více složitém a dynamickém prostředí.

Technologie, které lze při rozvoji uplatnit podle OECD jsou shrnuty v tabulce č.1. V zájmu těchto technologií je především zajistit obyvatelům venkovských oblastí základní služby a zboží a snížit náklady při jejich poskytování. Dalším důležitým prvkem je za pomoci moderních technologií udržet mladou populaci na venkově a připravit pro ni příznivé podmínky pro podnikání v těchto oblastech. Některé z těchto technologií lze využít již nyní (například elektronické recepty od lékařů). Pacienti, kteří dlouhodobě užívají některé léky nemusí jezdit do ordinace svého lékaře, aby dostali recept, ten jim totiž lékař může zaslat elektronicky. Podobně také e – vzdělávání se těší čím dál větší oblibě, vyučující pomocí živých videohovorů a různých aplikací vedou výuku na dálku a není tak nutná přímá účast studentů ve výuce. Využití dronů a 3D tisku se v současné

venkovské společnosti neuplatňuje a jde spíše o záležitost budoucnosti. Otázkou však zůstává, zda budou tyto technologie na venkově využity.

Tabulka 1: Výběr klíčových technologií podporujících změnu venkova dle konceptu Venkov 3.0

Technologie	Dostupnost	Příležitosti pro venkovské oblasti
e-vzdělávání	dostupné	<ul style="list-style-type: none"> • udržet mladou populaci ve venkovských oblastech • zlepšit vzdělávání učitelů
e-zdravotnictví	dostupné	<ul style="list-style-type: none"> • snížit náklady na dopravu při cestách za lékaři • zlepšit informovanost mezi pacienty a lékaři • zvýšit dovednosti lékařského personálu
drony	příštích 10 let	<ul style="list-style-type: none"> • zlepšit přístup ke zboží (poštovní zásilky, léčiva) • snížit náklady na dopravu • zvýšit produktivitu venkovského podnikání
3D tisk	dostupné	<ul style="list-style-type: none"> • přístup k hromadně vyráběnému zboží bez čekání na doručení

Zdroj: (OECD, 2019); vlastní překlad

3 Služby a dostupnost

3.1 Definice sektoru služeb

Přestože existuje velké množství definic tohoto sektoru je do něho prakticky možné zařadit vše, co není součástí primárního (zemědělství, rybářství, lesnictví) a sekundárního (průmysl a stavebnictví) sektoru. V sektoru služeb se méně uplatňuje mechanizace či automatizace, proto zde nalezneme větší podíl „živé“ práce (Čermák, 2011). Výstupy sektoru služeb jsou nehmotné výrobky, které nelze skladovat, transportovat nebo vlastnit. Lze je však koupit či prodat (Toušek et al., 2008)

Čermák (2011) dále uvádí, že v důsledku heterogenních činností ve sféře služeb je nutné tento sektor rozčlenit. Nejdůležitějším členěním je pak členění na dvě základní skupiny:

- *„Služby výrobní – jejichž výstup je využíván dalšími firmami (např. výzkum a vývoj, účetnictví, reklama atd.)*
- *Služby spotřebitelské – jejichž produkt je určen k finální spotřebě v domácnostech (např. maloobchod, stravovací zařízení atd.)“ (Čermák, 2011, p. 2)*

Z důvodu vysoké heterogenity ve sféře služeb je dobré uvést klasifikaci ekonomických činností CZ-NACE (Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne), která je vydávána Evropskou komisí a slouží především pro zařazení předmětů podnikání. V České republice se používá od roku 2008 a rozděluje všechny ekonomické činnosti do 21 kategorií. Terciární sektor zaujímá 15 následujících kategorií:

- *„G – Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel*
- *H – Doprava a skladování*
- *I – Ubytování, stravování a pohostinství*
- *J – Informační a komunikační činnosti*
- *K – Peněžnictví a pojišťovnictví*
- *L – Činnosti v oblasti nemovitostí*
- *M – Profesní, vědecké a technické činnosti*

- *N – Administrativní a podpůrné činnosti*
- *O – Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení*
- *P – Vzdělávání*
- *Q – Zdravotní a sociální péče*
- *R – Kulturní, zábavní a rekreační činnosti*
- *S – Ostatní činnosti*
- *T – Činnosti domácností*
- *U – Činnosti exteriorních organizací a orgánů“ (ČSÚ, 2020, p. 28)*

3.2 Ekonomický význam služeb

Nárůst zaměstnanosti v sektoru služeb na úkor sektorů zemědělství a průmyslu v ekonomice lze označit jako **terciarizaci**, to je podle Touška a kol. (2008) dáno především následujícími změnami:

- *„demografickými – prodlužování střední délky života, populační růst a zvyšující se podíl vzdělaného obyvatelstva, urbanizace a rozvoj měst,*
- *společenskými – zvyšující se počet pracujících žen, růst příjmů domácností a tím i jejich životní úroveň, rozvoj telekomunikací, zvyšující se mobilita obyvatelstva, zvyšující se podíl aspirací (roste zájem o služby typu: domácí práce, hlídání dětí apod.),*
- *ekonomickými – zvýšení životní úrovně obyvatelstva, dynamický rozvoj techniky a technologií, zvyšuje se produktivita práce, globalizace světového hospodářského systému v důsledku čehož se zvyšuje poptávka po finančních a informačních službách,*
- *politicko-správními – postupující privatizace, procesy deregulace zmenšujícího se podílu státního sektoru, procesy hospodářské integrace.“ (Toušek et al., 2008, p. 272)*

V sektoru služeb jsou v rozvinutých zemích zaměstnány více než dvě třetiny ekonomicky aktivního obyvatelstva. Podobný podíl pak tvoří sektor služeb na tvorbě HDP. V české ekonomice měla po druhé světové válce prioritní význam především průmyslová výroba na jejíž úkor zaostával sektor služeb. Zlom nastal až v 90. letech minulého století, kdy se postavení sektoru služeb u nás začalo přibližovat stavu vyspělých

zemí. V roce 2010 tak podíl služeb na zaměstnanosti v Česku činil přibližně 58 %, průměr EU pak představoval 70 % (Čermák, 2011).

Podobně jako Čermák (2011) i Nielsen (2013) uvádí, že dle statistik OECD tvoří sektor služeb 70% ekonomiky vyspělých států, přičemž ve venkovských oblastech je tento podíl jen nepatrně nižší. OECD také očekává, že podíl tohoto sektoru se bude nadále zvyšovat, a to i ve venkovských oblastech (Nielsen et al., 2013).

Se změnami ve světovém hospodářském systému se vyvíjela tzv. teorie tří sektorů, která byla zpracována mnohými autory. Tato teorie předpokládá, že každá ekonomika se skládá z následujících tří sektorů:

- Primární sektor – zemědělství
- Sekundární sektor – průmysl
- Terciární sektor – služby (Toušek et al., 2008)

Význam těchto sektorů se v průběhu času měnil. V jednotlivých časových obdobích vždy ekonomicky dominoval určitý sektor. Nejprve došlo k oslabení primárního sektoru (tzv. deagrarizaci) na úkor sekundárního sektoru, tedy průmyslu. V další fázi došlo k oslabení sekundárního sektoru (tzv. deindustrializaci) a posílení terciéru (tzv. terciarizaci). V důsledku civilizačního vývoje se terciární aktivity začaly značně rozrůstat a terciér se stal velmi heterogenním sektorem, někteří autoři proto třísektorový model nahrazují model čtyř nebo dokonce pěti sektorů. V těchto modelech jde především o snahu rozdělit terciární aktivity a poukázat tak na jejich jedinečný charakter (Toušek et al., 2008).

3.3 Geografie služeb a teorie centrálních míst

Geografie služeb je jednou z mladších vědeckých disciplín v rámci geografie, setkáváme se s ní až od počátku 30. let 20. století. Je oborem sociální geografie a zabývá se analýzou územního rozmístění služeb a územními vztahy mezi zařízeními služeb a jejich uživateli (Novotná, 2014).

Roku 1933 byla poprvé formulována tzv. **teorie centrálních míst**, jejímž autorem je Walter Christaller. Poznatky z této teorie lze považovat za základ pro geografii služeb (Toušek et al., 2008). Cílem této teorie bylo zjistit co ovlivňuje umístění a velikost sídel v sídelním systému. V teorii autor pracuje s homogenním prostorem (konkrétně v jižním Německu) a analyzuje síť maloobchodu a služeb. Dalšími předpoklady této teorie jsou rovnoměrně rozmístěná populace a racionální chování aktérů jak na straně nabídky, tak na straně poptávky. Každé město si pro své zázemí vytváří obslužnou funkci a prostorové rozmístění měst často vykazuje pravidelný vzorec. Význam měst a význam nabízených služeb nelze poměřovat pouze počtem obyvatel. Počet obyvatel města totiž není ukazatelem jeho centrality (rozsahu nabízených služeb), tu lze měřit pouze podle rozsahu nabídky poskytovaných služeb. Pro to, aby nějaká služba vznikla a byla výnosná je třeba určitý (minimální) počet obyvatel, tuto veličinu lze označit jako tzv. prahovou populaci. Prahová populace je limitována tzv. horní hranicí dosahu, která udává maximální vzdálenost, kterou jsou obyvatelé ochotni za danou službou cestovat. Z toho lze vyvodit, že služby, které jsou hojně využívány nepotřebují ke svému ekonomickému přežití tak velké území (populaci) naopak služby, které nejsou tolik využívány potřebují pro svou ekonomickou rentabilitu větší území (populaci). V centru vyššího řádu je nabízeno více typů služeb než v centru nižšího řádu, centrum vyššího řádu tak obsluhuje 3x větší území než centrum o řád nižší (základní model teorie). Základní model byl dále rozvinut o integraci dopravního systému a snahu podřídít každé centrum nižšího řádu centru vyššího řádu. Vzhledem k vývoji a rostoucí kupní síle se rozšiřuje nabídka služeb do míst nižších řádů. V důsledku rozvoje dopravy jsou často centra nižších řádů přeskokována na úkor center vyšších řádů, současně se zvětšuje tržní oblast míst s dobrou dopravní dostupností. Poptávka se již také neuskutečňuje pouze v místě bydliště v důsledku dojížděky do zaměstnání. S rozvojem internetu také roste podíl služeb poskytovaných online (Čerba, 2013).

3.4 Problémy a výzvy v poskytování venkovských služeb

Venkov se dlouhodobě potýká se stárnutím obyvatelstva, proto je dozajisté výzvou kombinovat poskytování služeb pro seniory s pokročilými službami pro mladší věkové skupiny, které je třeba na venkově udržet. Mladí lidé mají totiž tendenci měřit poskytování služeb podle městských standardů. Poptávka po službách je také ovlivněna vzdáleností, jenž pro občany způsobuje dodatečné cestovní náklady (Nielsen et al., 2013).

Z mnoha původně venkovských obcí, které se nacházejí v zázemí velkých měst se v důsledku suburbanizace stávají obce s městským způsobem života. Pro tyto obce jsou typické vysoké nároky na infrastrukturu, protože je zde vysoký podíl obyvatel dojíždějících za prací, službami a zábavou do jádrových měst. Nový obyvatelé těchto obcí zde často pobývají pouze přes noc a nezapojují se do místních aktivit. Výzvou tedy je dozajisté podpořit místní obyvatele v provozování kvalitních služeb na venkově (Binek, 2011). Rozvoj podnikatelských aktivit na venkově pak popisuje Svobodová (2011), která uvádí, že je nutné podpořit provozovatele služeb především nabídkou prostorů pro vybudování provozoven nebo zjednodušením administrativních a daňových povinností podnikatelů (Svobodová, 2011).

Udržet dostatečnou nabídku služeb na venkově nelze považovat pouze za jakousi povinnost, protože každá služba má určitou funkci. Tyto základní funkce služeb ve venkovských oblastech popisuje Nielsen (2013) následovně:

- 1) **Primární funkce** – určité služby naplňují své základní funkce (např. základní funkcí základní školy je naučit žáky základní dovednosti a připravit je na další vzdělání)
- 2) **Ekonomická funkce** – nabídka zaměstnání místním obyvatelům, kdy se mzdy recirkulují do místní ekonomiky
- 3) **Společenská funkce** – servisní zařízení jsou místy setkání venkovských obyvatel (např. lidé se setkávají, když vyzvedávají své děti ve škole, v restauracích se pořádají různé společenské akce apod.)
- 4) **Symbolická funkce** – některá zařízení mohou mít symbolickou funkci (např. pokud je v obci škola nebo pošta, jde o jakýsi symbol prosperity, nezávislosti a životaschopnosti) (Nielsen et al., 2013).

3.5 Základní služby

3.5.1 Školství

Vzdělávací systém v České republice je zakotven ve školském zákonu č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a dále pak zákon o vysokých školách č. 111/1998 Sb. Školský zákon stanovuje délku povinné školní docházky v České republice na 9 školních roků, dále pak postavení veřejných i soukromých škol, jejich financování a další. Zákon o vysokých školách, který byl několikrát novelizovaný změnil právní postavení vysokých škol, které již nejsou státními institucemi (až na výjimku policejních a vojenských vysokých škol) ale institucemi veřejnoprávními a disponují širokou autonomií a vlastním majetkem (European Commission, 2010)

Podle klasifikace vzdělávání CZ-ISCED 2011, která je používána především pro statistické účely lze rozdělit vzdělávání v České republice do osmi základních úrovní, toto rozdělení znázorňuje tabulka č. 2.

Tabulka 2: Klasifikace vzdělávání CZ-ISCED 2011

Úroveň vzdělání		Obvyklý věk		Obvyklá	Rámcový výukový
kód	název	vstupu	výstup u	délka trvání (let)	program
ISCED 0	Vzdělávání v raném věku	3	6	3	Uvedení dětí do prostředí školního typu, získání základních sociálních návyků
ISCED 1	Primární vzdělání (1. stupeň základního vzdělání)	6	11	5	Poskytnutí pevného základního vzdělání ve čtení, psaní, matematice a porozumění ostatním předmětům

ISCED 2	Nižší sekundární vzdělání (2. stupeň základního vzdělání)	11	15	4	Dokončení základního vzdělání, vytváření základních dovedností, konec povinné školní docházky
ISCED 3	Vyšší sekundární vzdělání	15	19	4	Předmětově specializované programy
ISCED 4	Postsekundární neterciární vzdělání	19+	20+	1	Programy, které slouží pro rozšíření znalostí získaných v úrovni ISCED 3
ISCED 5–8	Terciární vzdělání	19+	24+	5	Specializované obory vzdělávání, zahrnuje jak akademické, tak další odborné a profesní vzdělávání. (bakalářské, magisterské a doktorské)

Zdroj: (Český statistický úřad, 2013)

Ve venkovských obcích jsou nejčastěji poskytovány úrovně vzdělávání ISCED 0 až ISCED 2 tedy mateřské školy a základní školy. Přesto nelze vyloučit ani existenci úrovně ISCED 3, tedy středních škol. Vyšší úrovně vzdělávání jsou pak realizovány především ve městech. Z pohledu teorie centrálních míst tak v centrech vyššího řádu.

Každá obec České republiky má zákonem danou povinnost zajistit svým občanům základní školní docházku buď zřízením své vlastní základní školy či zajištěním základní školní docházky v jiné obci, která spadá do daného školského obvodu (Binek, 2010). Problém nastává především na příměstském venkově, kde jsou vzhledem k velkému růstu počtu obyvatel kapacity školských vzdělávacích zařízení v těchto zcela zaplněny.

3.5.2 Zdravotnictví

Zdravotnictví je systém, jehož účelem je uspokojení zdravotních potřeb pacientů. Každý člověk má právo na zdraví, tedy právo na to, aby byl chráněn před zdravotními riziky. Zdraví lidí je zabezpečeno zdravotní péčí, jejíž úkolem je pečovat o pacienty jak s akutními, tak chronickými onemocněními, po úraze či s vrozenou vadou. Zdravotní péči lze rozdělit podle typu zařízení a specializace na:

- **primární péči** – ta je dostupná pro všechny, jde především o ambulantní pracoviště jako jsou praktičtí lékaři, zubaři nebo domácí péče;
- **sekundární péči** – více specializovaná, poskytovaná v poliklinikách, nemocnicích, léčebnách a dalších (např. chirurgie);
- **terciární péči** – vysoce specializovaná poskytována týmy odborných pracovníků, především ve velkých nemocnicích (Durdisová, 2005).

Financování zdravotnictví v České republice funguje dle modelu Bismarckovských principů, kdy je zdravotní péče financována z prostředků zdravotních pojišťoven. Pojišťovny vybírají od občanů prostředky prostřednictvím všeobecného zdravotního pojištění, kdy jim je strženo určité procento ze mzdy, které pokrývá výši pojistného. Přestože je platba pojistného závislá na výši mzdy, každý pacient má nárok na stejnou zdravotní péči. Za určité skupiny obyvatel platí pojistné stát, zařadit sem lze děti, studenty, důchodce a další. Zdravotní pojištění je pro občany České republiky povinné. Za jistou nevýhodu lze považovat to, že lidé s vyššími příjmy, kteří do systému přispívají více peněz často žádají lepší zdravotní péči, než je ta standardní (Durdisová, 2005).

Venkovské oblasti se potýkají s problémem zajištění primární zdravotní péče (praktičtí lékaři), protože příjmy lékařů jsou závislé na tzv. kapitačních pojištencích. Za ně jsou lékařům vypláceny tzv. kapitační platby od zdravotních pojišťoven. Výše těchto plateb je závislá na počtu kapitačních pojištenců (tedy pacientů, kteří jsou u lékaře registrováni). Ve venkovských oblastech je často nízký počet kapitačních pojištenců, a tak příjmy zdejších praktických lékařů nepokryjí náklady na provoz ordinace (Říha, 2012).

3.5.3 Sociální služby

Sociální služby lze charakterizovat jako činnosti, které pomáhají člověku v řešení nepříznivé sociální situace. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách má za účel chránit práva a zájmy lidí, jenž jsou oslabeni v jejich prosazování z důvodů jako je například věk, zdravotní postižení, krizová životní situace a další. Cílem zákona je posílit postavení těchto osob. Obce a kraje jsou povinny poskytovat informace o poskytování sociálních služeb na svém území. Sociální služby mohou buď poskytovat sami, nebo musí zajistit poskytovatele takovýchto činností. Sociální služby jsou z části zřizovány státem, většinou však kraji, obcemi či neziskovými organizacemi. Nástroj k zajištění územní dostupnosti sociálních služeb je strategické plánování rozvoje sociálních služeb, jehož základem je spolupráce obcí a krajů s klienty a poskytovateli sociálních služeb při jeho tvorbě. Cílem tohoto plánování je zajistit dostupnost sociálních služeb (Arnoldová, 2015-2016).

Sociální služby zahrnují:

- 1) Sociální poradenství – cílem je pomoci klientovi vyřešit svou tíživou životní situaci vlastními silami
- 2) *Služby sociální péče* – napomáhají zajistit fyzickou a psychickou soběstačnost osob a jejich začlenění do běžného společenského života
- 3) *Služby sociální prevence* – pomáhají zabránit osobám, které jsou v krizové sociální situaci sociálnímu vyloučení

§ 34 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách definuje celkem 20 zařízení sociálních služeb:

- „a) centra denních služeb,
- b) denní stacionáře,
- c) týdenní stacionáře,
- d) domovy pro osoby se zdravotním postižením,
- e) domovy pro seniory,
- f) domovy se zvláštním režimem,
- g) chráněné bydlení,
- h) azylové domy,
- i) domy na půl cesty,
- j) zařízení pro krizovou pomoc,

- k) nízkoprahová denní centra,
- l) nízkoprahová zařízení pro děti a mládež,
- m) noclehárny,
- n) terapeutické komunity,
- o) sociální poradny,
- p) sociálně terapeutické dílny,
- q) centra sociálně rehabilitačních služeb,
- r) pracoviště rané péče,
- s) intervenční centra,
- t) zařízení následné péče“ (Zákon č. 108/2006 Sb, 2006).

3.5.4 Poštovní služby

Poštovníctví se v českých zemích rozvíjelo od 16. století, kdy pravidelnou korespondenci zajišťovaly pouze dvě tratě. Mezi nejvýznamnější služby v tu dobu patřily služby listovní, balíkové a přeprava osob. Roku 1849 přibyla možnost využití telegrafních služeb. Následující rok byly zavedeny poštovní poukázky, díky kterým nebylo nutné zasílat peníze v hotovosti, které se používají dodnes. Činnost pošty byla dále rozvíjena a přibyla například Poštovní spořitelna, která se zabývá poskytováním bankovních služeb nebo tzv. SIPO (soustředěná inkasa plateb obyvatelstva), které slouží např. k úhradě nájemného, vody, elektřiny atd. (Dalajková, 2010).

Česká pošta, s. p. (dále jen ČP) je státní podnik, který vznikl 1. ledna 1993. ČP poskytuje poštovní služby na celém území České republiky a její činnost je ukotvena v zákonu o poštovních službách č. 29/2000 Sb., na poštovním trhu působí jako držitel tzv. poštovní licence (Kopecká, 2009). ČP poskytuje velké množství služeb, jako jsou například:

- Psaní
- Balíky
- Platební a finanční služby
- Reklamní a tiskové zásilky
- Czech POINT – zjednodušuje vyřizování úředních záležitostí

Ve venkovských obcích se ČP z finančních důvodů mnohdy nevyplatí provozovat vlastní pobočku, vznikají tak tzv. Pošty partner. Tyto pobočky nejsou provozovány ČP, provozuje je třetí osoba (obecní úřad, místní obchod a jiné) a poštovní služby jsou zachovány v co největším rozsahu. ČP provozovatelům těchto poboček vyplácí určitou provizi.

3.5.5 Maloobchod

Maloobchod lze definovat jako prodej zboží konečnému spotřebiteli, za účelem naplnění jeho potřeb a přání. Maloobchod v České republice prošel mnoha vývojovými fázemi. Nejprve zde vznikaly spíše malé samostatné maloobchodní jednotky, koncem 90.let začaly vznikat nadnárodní řetězce, jejichž prodejní jednotky jsou často situovány v nákupních centrech. Drobný maloobchod je tak často vytlačován nadnárodními společnostmi. Jak uvádí Fric (2007) maloobchod lze rozdělit na:

- potravinářský – jde o nejvíce koncentrovaný maloobchod, jehož prodejny mají z důvodu velkého objemu zboží největší průměrné velikosti. Potravinářský maloobchod zahrnuje i prodejní jednotky, které mají i velký rozsah nepotravin (např. smíšené prodejny, hypermarkety nebo supermarkety);
- nepotravinářský – nabízí velmi širokou škálu sortimentu, často jde o specializovaný maloobchod, kdy je prodejna zaměřena na konkrétní typ sortimentu (např. zahradnické potřeby, elektronika nebo oblečení) (Fric, 2007).

Na venkově dlouhodobě ubývají maloobchodní prodejny, příčinou je především větší mobilita obyvatelstva, lidé si své nákupy jezdí obstarat do měst, kde mnohdy nakoupí více zboží za méně peněz. Přesto zde zůstávají lidé, kteří takové možnosti nemají a jsou tak závislí na nabídce v místě svého bydliště. Prodejny se potýkají zejména s nízkými zisky a vysokými náklady. Největší část nákladů spojených s provozem malých prodejen tvoří mzdy zaměstnancům, které v dnešní době stále rostou. Kvůli malé poptávce po zboží a vysokým nákladům na mzdy jsou vesnické prodejny často pro své provozovatele ztrátové a dochází tak k jejich uzavírání (Klánová, 2017).

3.6 Geografie dopravy a dopravní dostupnost

3.6.1 Geografie dopravy

Geografie dopravy je subdisciplínou ekonomické geografie, která se zaměřuje zejména na mobilitu osob, zboží a informací. Studium dopravy se však nezabývá pouze geografové, nýbrž i ekonomové, sociologové a mnoho dalších. Přestože je pohyb osob, zboží a informací již od dávné minulosti jednou ze základních součástí lidské společnosti. Jako samotná subdisciplína se geografie dopravy vyčlenila až v druhé polovině 20. století, kdy se výrazně zvýšila mobilita. Účelem dopravy je překonat určitý prostor (vzdálenost) a přesunout tak osoby, zboží či informace z původního místa na místo určení, tím vznikají vazby mezi různě vzdálenými místy na zemském povrchu. Pro existenci dopravy je důležitá poptávka, protože doprava ani její přepravní kapacity se, narozdíl například od zboží, nedají skladovat. Vzhledem k probíhající globalizaci je snahou dopravu co nejvíce usnadňovat, zrychlovat, a především minimalizovat její náklady (Rodrigue et al., 2013).

3.6.2 Dopravní dostupnost

Dopravní dostupnost je velmi těžko definovatelný pojem, zjednodušeně lze říct, že jde o vlastnost určitého místa vyjadřující lehkost jeho dosažení z míst jiných. Pro dostupnost jsou důležité tři základní prvky, které popisuje Michniak (2003) následovně:

- Subjekt dostupnosti – jde o subjekt z jehož pohledu je dostupnost zkoumána (např. osoba)
- Objekt dostupnosti – jde o určitý, dopředu stanovený cíl, jehož dostupnost zjišťujeme (např. nějaká služba)
- Transportní prvek – ten nám umožňuje překonat vzdálenost mezi subjektem a objektem dostupnosti (např. autobus) (Michniak, 2003)

Klíčovým prvkem dopravní dostupnosti je struktura dopravní infrastruktury, ta je limitována především geografickými podmínkami, které vytvářejí bariéru pro její rozvoj (Rodrigue et al., 2013).

K pojmu dopravní dostupnost se váže také pojem **dopravní obslužnost**, ten je definovaný v zákonu č. 194/2010 Sb. § 2 takto: „*Dopravní obslužností se rozumí zabezpečení dopravy po všechny dny v týdnu především do škol a školských zařízení, k orgánům veřejné moci, do zaměstnání, do zdravotnických zařízení poskytujících*

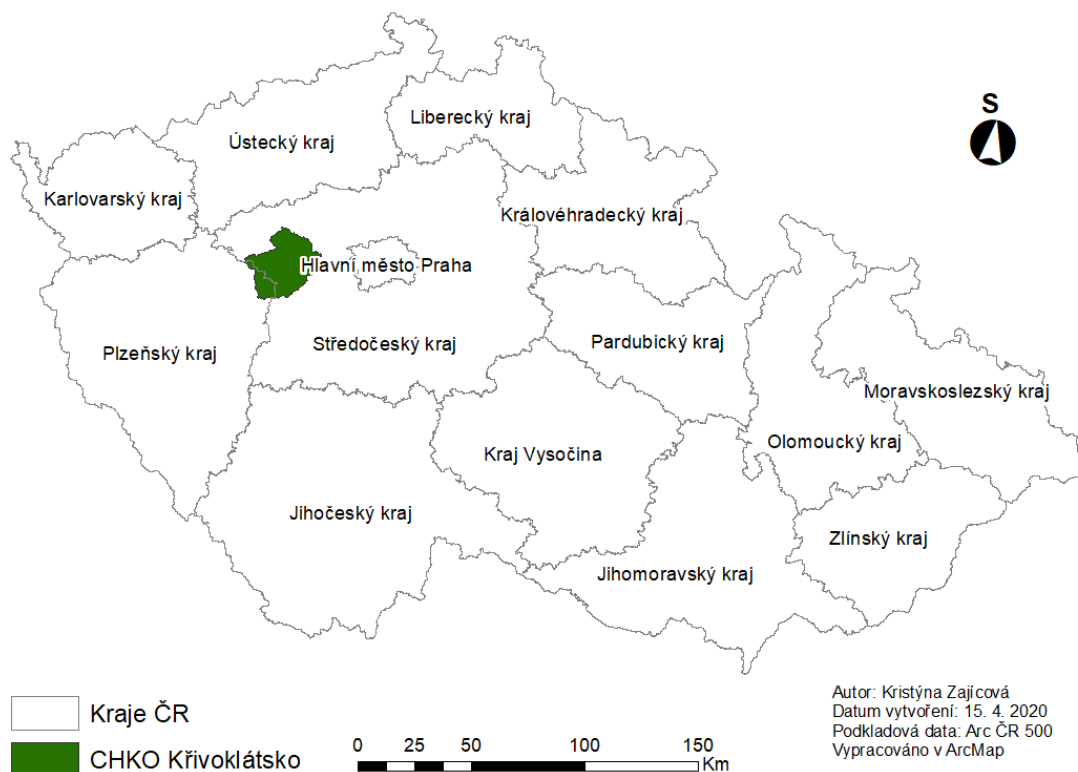
základní zdravotní péči a k uspokojení kulturních, rekreačních a společenských potřeb, včetně dopravy zpět, přispívající k trvale udržitelnému rozvoji územního obvodu“ (Zákon č. 194/2010 Sb., 2010)

Dostupnost můžeme rozlišit na základě veličiny pro kterou je počítána. Nejrozšířenější je v současnosti dostupnost vzdálenostní, časová a frekvenční. Vzdálenostní dopravní dostupnost nám udává, jaká je vzdálenost mezi vybranými místy. Časová dopravní dostupnost se využívá například pro analýzu dostupnosti služeb v určitém regionu. S rozvojem dopravní infrastruktury hraje čas důležitější roli než vzdálenost, vzdálenější místa mohou být časově dostupnější než místa méně vzdálená a naopak. Frekvenční dostupnost lze považovat za jednu z charakteristik dopravní obslužnosti, udává totiž frekvenci spojů veřejné hromadné dopravy. Místa s lepší frekvenční dostupností disponují větší frekvencí spojů veřejné hromadné dopravy, naopak místa s horší frekvenční dostupností mají menší frekvenci spojů veřejné hromadné dopravy.

4 Vybrané geografické charakteristiky Křivoklátska

Celý region správního obvodu s pověřeným obecním úřadem Křivoklát se nachází na území chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. To bylo jako chráněná krajinná oblast (CHKO) vyhlášeno roku 1978, nachází se na západním okraji Středočeského kraje a zasahuje do kraje Plzeňského (viz obr. č. 2). Jeho rozloha je 628 km², z čehož je 62 % pokryto lesy. Nejvyšším bodem CHKO Křivoklátsko je vrch Těchovín, který se týčí do nadmořské výšky 616 metrů. Krajina je zde velmi členitá, nachází se zde množství údolí, potoků a řek. Oblast se kvůli přírodním, klimatickým a geografickým podmínkám řadí mezi zemědělsky málo příznivou, malé zemědělské využití je podmíněno také historicky, kdy čeští panovníci s oblibou využívali toto území k lovecké kratochvíli. Na území CHKO Křivoklátsko se nachází 48 obcí (AOPK ČR, 2020).

Obrázek 2: Mapa CHKO Křivoklátsko

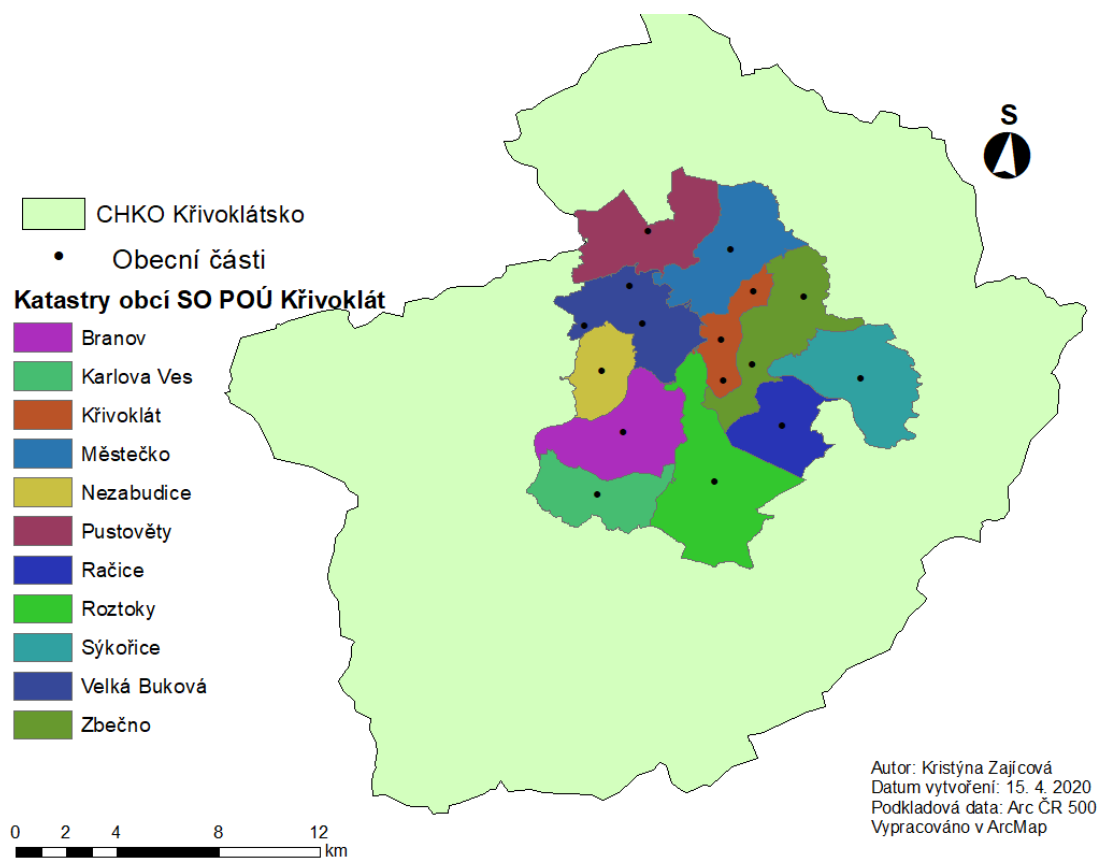

Zdroj: ArcČR 500, vlastní zpracování

4.1 Administrativní vymezení správního obvodu obcí s pověřeným obecním úřadem Křivoklát

Správní obvod obcí s pověřeným obecním úřadem (SO POÚ) Křivoklát zahrnuje celkem 11 obcí (viz obr. č. 3) – Branov, Karlova Ves, Křivoklát, Městečko, Nezabudice, Pustověty, Račice, Roztoky, Sýkořice, Velká Buková a Zbečno. Centrem SO je Křivoklát, který má status městys. Všechny obce SO POÚ Křivoklát se nacházejí ve Středočeském kraji v okrese Rakovník. Rozloha celého území SO POÚ Křivoklát je 144,5km² což je 23% rozlohy CHKO Křivoklátsko.

Obrázek 3: Mapa SO POÚ Křivoklát

Zdroj: ArcČR 500, vlastní zpracování

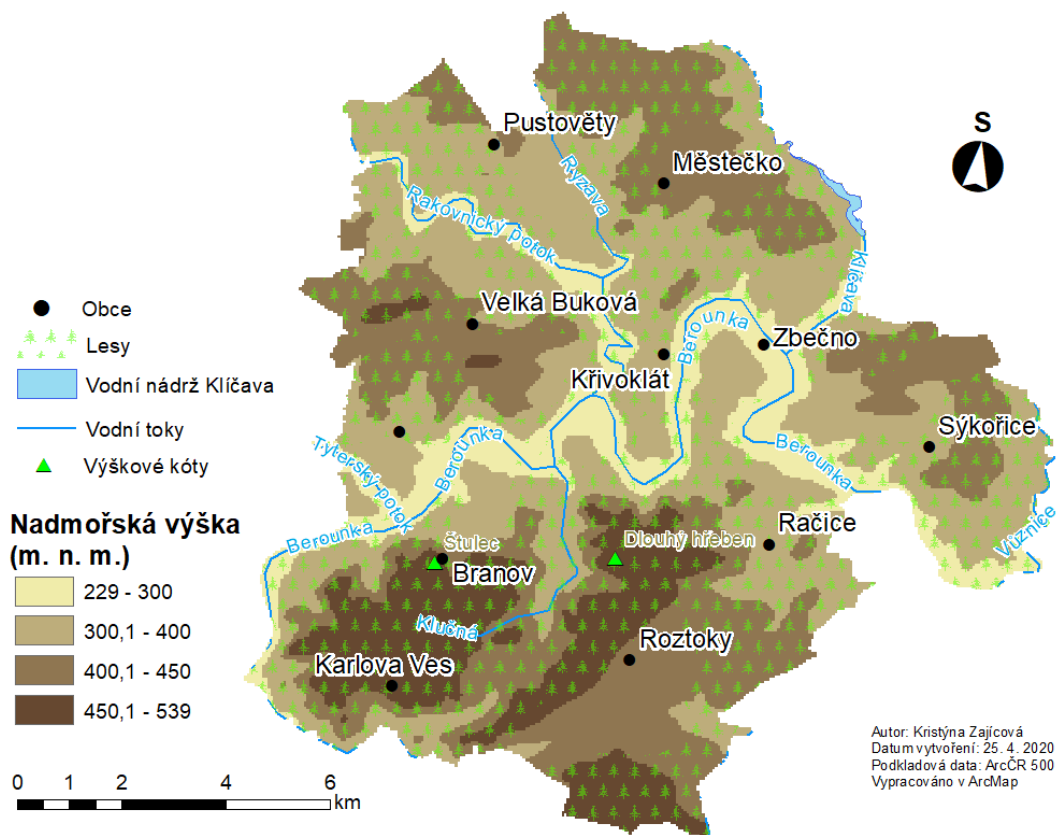
Městys Křivoklát se skládá ze tří obecních částí (viz obr. č. 3), a to Křivoklát, Častovice a Písky. Další obcí se třemi obecními částmi je Velká Buková, která se dělí na části obce Velká Buková, Kalubice a Malá Buková. Poslední obcí, skládající se z více částí je Zbečno, které je rozděleno na obecní části Zbečno a Újezd nad Zbečnem. Zbylé obce jsou tvořeny pouze jednou obecní částí.

4.2 Přírodní poměry SO POÚ Křivoklát

Jak již bylo zmíněno celý SO POÚ Křivoklátsko se nachází na území CHKO Křivoklátsko. Povrch je tvořen hlavně břidlicemi a droby, které se zde usazovaly již od dob starohorního moře. Na území docházelo koncem kambria k suchozemským výlevům sopečných hornin, tak vznikla 5 km široké vulkanické pásmo. To se nazývá křivoklátsko-rokycanské a táhne se od Sýkořice až k Rokycanům. V tomto pásmu (na pravém břehu řeky Berounky) se rozprostírá Zbizožská vrchovina, která je tvořena vulkanickými horninami a tvoří velmi členitý reliéf se skalnatými vrcholky. Na levém břehu Berounky se nachází Lánská pahorkatina, která je tvořena mírně členitým povrchem, toto území je tvořeno právě břidlicemi (AOPK ČR, 2020)

Celá oblast je odvodňována řekou Berounkou, do které z pravé strany přitéká potok Klučná a z levé strany Tyterský potok, Rakovnický potok, potoky Ryzava, Klíčava a Vůznice. Dominantní vodní plochou je vodní nádrž Klíčava, která se nachází v údolí stejnojmenného potoka a tvoří část hranice SO POÚ Křivoklát a SO POÚ Kladno. Vodní nádrž je napájena potokem Klíčava a Lánským potokem a její stavba byla dokončena roku 1955. Velká část SO je pokryta lesy, díky kterým není oblast zemědělsky příliš využívána. Reliéf lze v údolích vodních toků popsat jako vrchoviny, které se postupně zvedají v hornatiny. Nejvyšším bodem je Štulec (viz obr. č. 4), tyčící se nad pravým břehem Berounky v obci Branov do výšky 539 m. n. m (AOPK ČR, 2020).

Obrázek 4: Mapa přírodních poměrů ve SO POÚ Křivoklát

Zdroj: ArcČR 500, vlastní zpracování

4.3 Obyvatelstvo SO POÚ Křivoklát

SO POÚ Křivoklát měl k 31. 12. 2018 4285 obyvatel (viz tabulka č.3), hustota zalidnění k tomuto datu byla tedy 29,7 obyvatele na 1 km². To je ve srovnání s hustotou zalidnění celé České republiky (134 obyvatel na km²) nebo Středočeského kraje (126 obyvatel na km²) velmi nízká hustota zalidnění. Dle rozdělení venkovských oblastí podle OECD je SO POÚ Křivoklát převážně venkovským regionem, protože všichni obyvatelé tohoto SO žijí v obcích s nižší hustotou zalidnění než 150 obyvatel na km². Nejvyšší hustotu zalidnění má městyš Křivoklát, kde k 31. 12. 2018 žilo 106 obyvatel na km². Nízká hustota je podmíněna bezesporu geografickou polohou celého území a panujícími přírodními podmínkami.

Tabulka 3: Stav obyvatel k 31. 12. v letech 2010-2018 SO POÚ Křivoklát

rok		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
celkem		4151	4189	4181	4168	4167	4175	4207	4243	4285
věk	0-14	549	571	557	533	544	553	567	583	578
	15-64	2885	2878	2853	2854	2816	2791	2783	2771	2775
	65 +	717	740	771	781	807	831	857	889	932
Průměrný věk		41,5	41,5	41,7	42,2	42,5	42,7	42,9	43,1	43,6

Zdroj: Demografická ročenka správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem 2009-2018 (ČSÚ, 2019)

Tabulka č. 3 znázorňuje vývoj počtu obyvatel v letech 2010 – 2018 v celém SO POÚ Křivoklát, data jsou získána z demografické ročenky správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem pro roky 2009–2018 vydané ČSÚ. Ve SO v letech 2010 - 2013 docházelo ke kolísání v počtu obyvatel bez výraznějších výchylek. Od roku 2014 počet obyvatel každým rokem roste. Po celé sledované období však přibýval počet obyvatel ve věkové skupině 65 + let, na to navazuje i zvyšující se průměrný věk ve SO POÚ Křivoklát. Přestože trend stárnutí populace lze sledovat i v rámci celé České republiky, SO POÚ Křivoklát se se svým průměrným věkem obyvatel v každém roce

pohybuje nad průměrným věkem celé České republiky. Mladí lidé často oblast opouštějí hlavně kvůli studiu, či pracovním příležitostem a do regionu se již nevracejí.

Přestože počet obyvatel v SO POÚ Křivoklát od roku 2014 roste, není to způsobeno přirozeným přírůstkem obyvatelstva, ten nastal během let 2010 – 2018 pouze v roce 2018. Většina nových obyvatel SO tak přibývá v důsledku migrace. Důvodem je zejména atraktivita oblasti, především díky velkému množství lesů v okolí a dobré dojezdové vzdálenosti do měst jako je Rakovník, Beroun či hlavní město Praha. Kromě roků 2012, 2013, a 2014 kdy na území SO došlo k celkovému úbytku obyvatel se v ostatních letech sledovaného období jednalo o celkový přírůstek. To vše je patrné z tabulky č. 4.

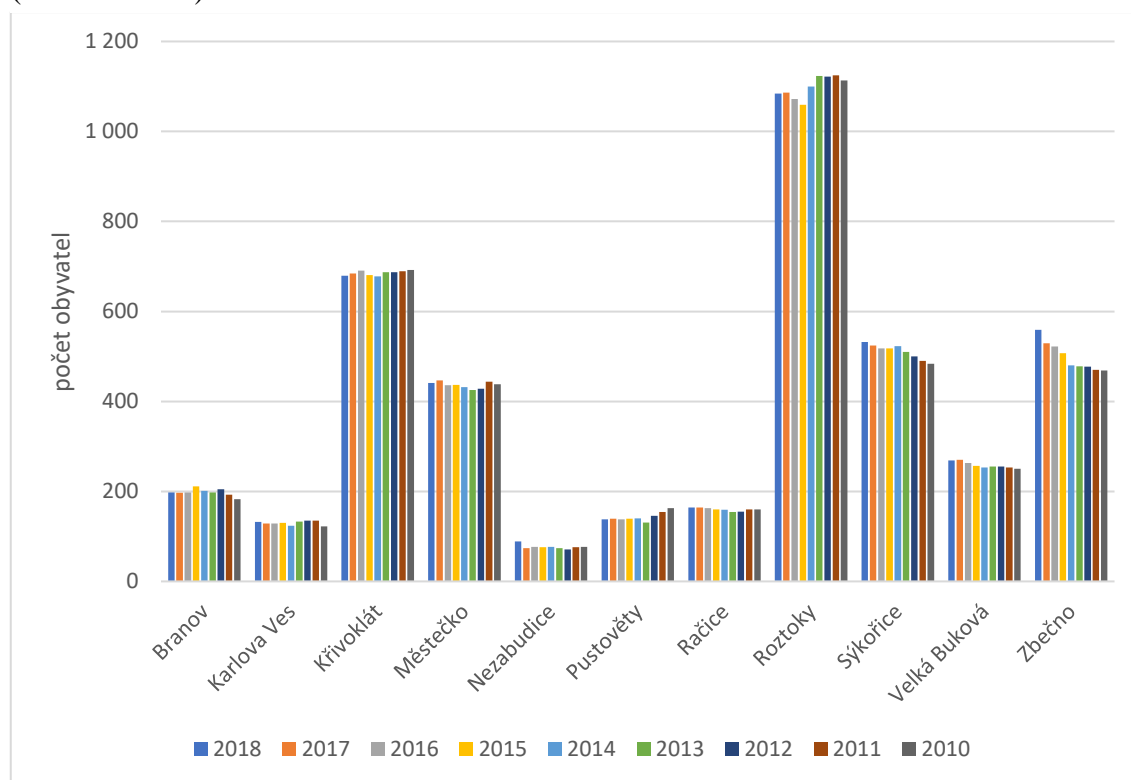
Tabulka 4: Přírůstek/úbytek obyvatelstva ve SO POÚ Křivoklát v letech 2010-2018

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
živě narození	44	38	41	36	32	42	38	38	43
zemřelí	52	48	52	54	51	56	40	39	38
přírůstek přirozený	-8	-10	-11	-18	-19	-14	-2	-1	5
přistěhovalí	126	113	129	106	131	126	146	118	152
vystěhovalí	80	83	126	101	113	104	112	81	115
přírůstek migrací	46	30	3	5	18	22	34	37	37
celkový přírůstek	38	20	-8	-13	-1	8	32	36	42

Zdroj: Demografická ročenka správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem 2009-2018 (ČSÚ, 2019)

Obrázek č. 5 Znáznorňuje vývoj počtu obyvatel v jednotlivých obcích SO POÚ Křivoklát a jejich stav v jednotlivých letech 2010 – 2018. Nejvíce obyvatel je dlouhodobě v obci Roztoky, nejméně naopak v obci Nezabudice. Většina obcí má s malými výchyly stabilní počet obyvatel, pouze v obcích Zbečno a Račice klesal každým rokem počet obyvatel.

Obrázek 5: Stav obyvatel v jednotlivých obcích SO POÚ Křivoklát v letech 2010-2018 (data k 31. 12.)

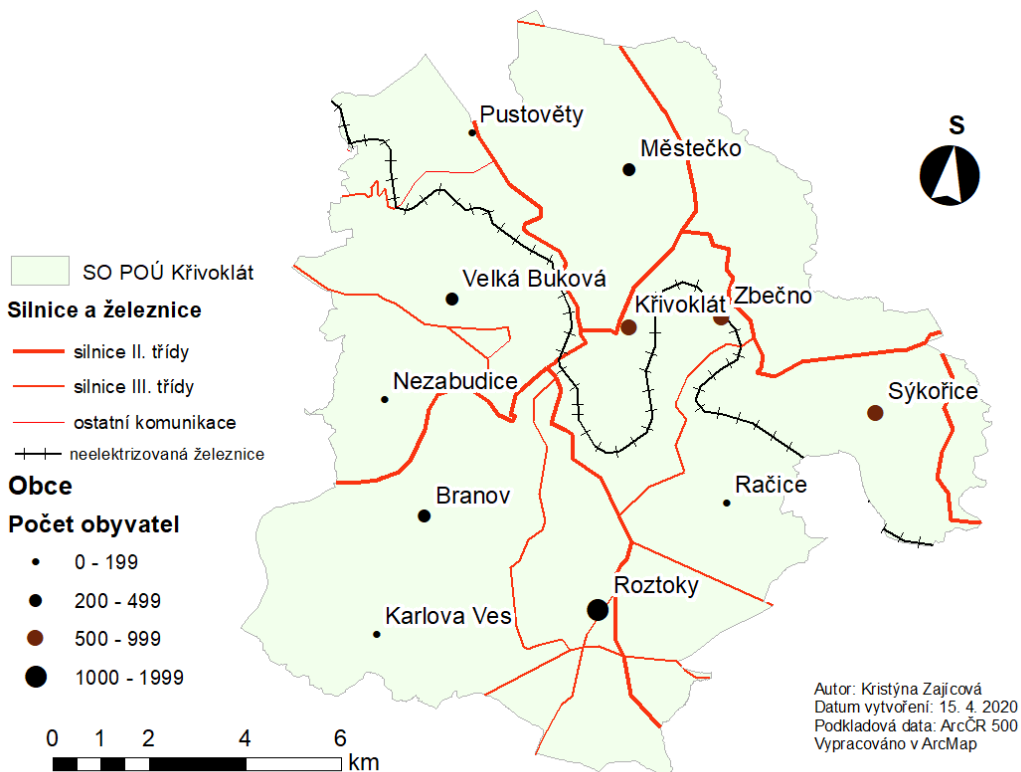
Zdroj: Demografická ročenka správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem 2009-2018 (ČSÚ, 2019)

4.4 Dopravní infrastruktura SO POÚ Křivoklát

Hlavní silniční tepnou SO POÚ Křivoklát je silnice II. třídy II/201, po které je možné dojet na západní okraj hlavního města Prahy ve směru na východ a směrem na západ silnice pokračuje na hraniční přechod s Německem – Broumov. Silnice II/201 prochází obcemi Sýkořice, Zbečno, Křivoklát, Velká Buková a Nezabudice. Další silnicí II. třídy je silnice II/236, která křižuje silnici II/201 a prochází obcemi Městečko, Roztoky a Křivoklát. Poslední silnicí 2. třídy je silnice II/227, která vede z obce Křivoklát, přes obec Městečko až do města Rakovník a dále do města Žatec. Na silnice II. třídy navazují silnice III. třídy a ostatní komunikace. Přestože územím neprochází žádná dálnice, rychlostní silnice ani silnice I. třídy je silniční síť poměrně hustá a dostačující pro obslužnost zdejších obcí (ArcČR 500, 2020).

Územím SO POÚ Křivoklát prochází pouze jedna železniční trať č. 174 vedoucí z Berouna do Rakovníka. Na území SO POÚ Křivoklát stává vlak v zastávkách Račice nad Beroučkou, Zbečno, Újezd nad Zbečnem, Roztoky u Křivoklátu, Křivoklát, Městečko u Křivoklátu a Pustověty (ArcČR 500, 2020).

Obrázek 6: Mapa silniční a železniční sítě SO POÚ Křivoklát

Zdroj: (ArcČR 500, 2020); vlastní zpracování

4.5 Základní služby ve SO POÚ Křivoklát a existence jejich zařízení

Základní služby jsou nezbytnou součástí našich životů. Přestože mladí lidé a ekonomicky aktivní obyvatelé dojíždějí z venkovských oblastí za školou či prací nejčastěji do větších měst, kde si následně obstarají i nákup či návštěvu lékaře. Pro starší obyvatele je přítomnost těchto služeb v obci klíčová. Ti jsou často při dojíždění za službami často odkázáni na spoje veřejné hromadné dopravy. Tato kapitola se zabývá samotnou existencí zařízení základních služeb ve SO POÚ Křivoklát a následně jejich časovou a frekvenční dostupností za využití právě veřejné hromadné dopravy.

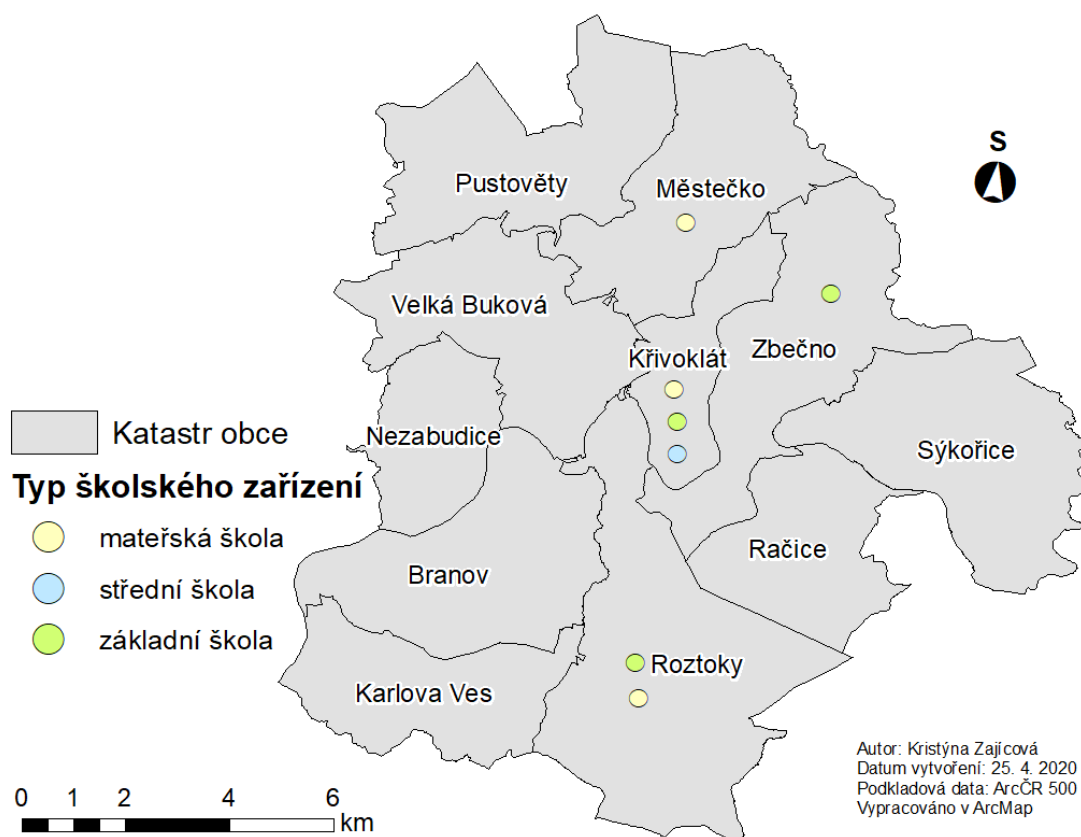
4.5.1 Školství

Ve SO POÚ Křivoklát se nachází celkem sedm školských vzdělávacích zařízení (viz obr. č. 7). Z toho tři mateřské školy, a to v obcích Městečko, Křivoklát a Roztoky. Mateřská škola Městečko má kapacitu 28 míst a je vybavena školní jídelnou. Mateřská škola Křivoklát také disponuje školní jídelnou, ale její kapacitu se nepodařilo zjistit. Kapacita mateřské školy Roztoky je 50 míst, stravování je též zajištěno ve školní jídelně. V nabídce je také několik zájmových kroužků.

Základní školy jsou ve SO také tři, nacházejí se v obcích Zbečno, Křivoklát a Roztoky. Základní škola Zbečno je malotřídní školou, kde vyučují pouze dva pedagogové (jen první stupeň). Funguje zde také školní družina a školní jídelna. Základní škola Křivoklát je tvořena 9 ročníky (první i druhý stupeň), k dispozici je školní jídelna, školní družina a školní klub. Základní škola Roztoky se skládá z 5 ročníků, každý ročník tvoří 1 třídu. Žáci si mohou vybrat z několika zájmových kroužků (čtenářské dílny, taneční kroužek, počítačový kroužek a další), mají k dispozici školní jídelnu a školní družinu.

Ve SO se nachází pouze jedna střední škola, a to Střední lesnická škola a Střední odborné učiliště Křivoklát. Vyučované obory jsou: lesnictví a veterinářství jako čtyřleté obory s maturitou, dále pak opravář lesnických strojů, truhlář a lesní mechanizátor jako tříleté obory s výučním listem. Součástí školního areálu, který je situován v obecní části Písky je domov mládeže, kde se mohou studenti během pracovního týdne ubytovat, školní jídelna a venkovní sportoviště.

Obrázek 7: Mapa školských vzdělávacích zařízení ve SO POÚ Křivoklát

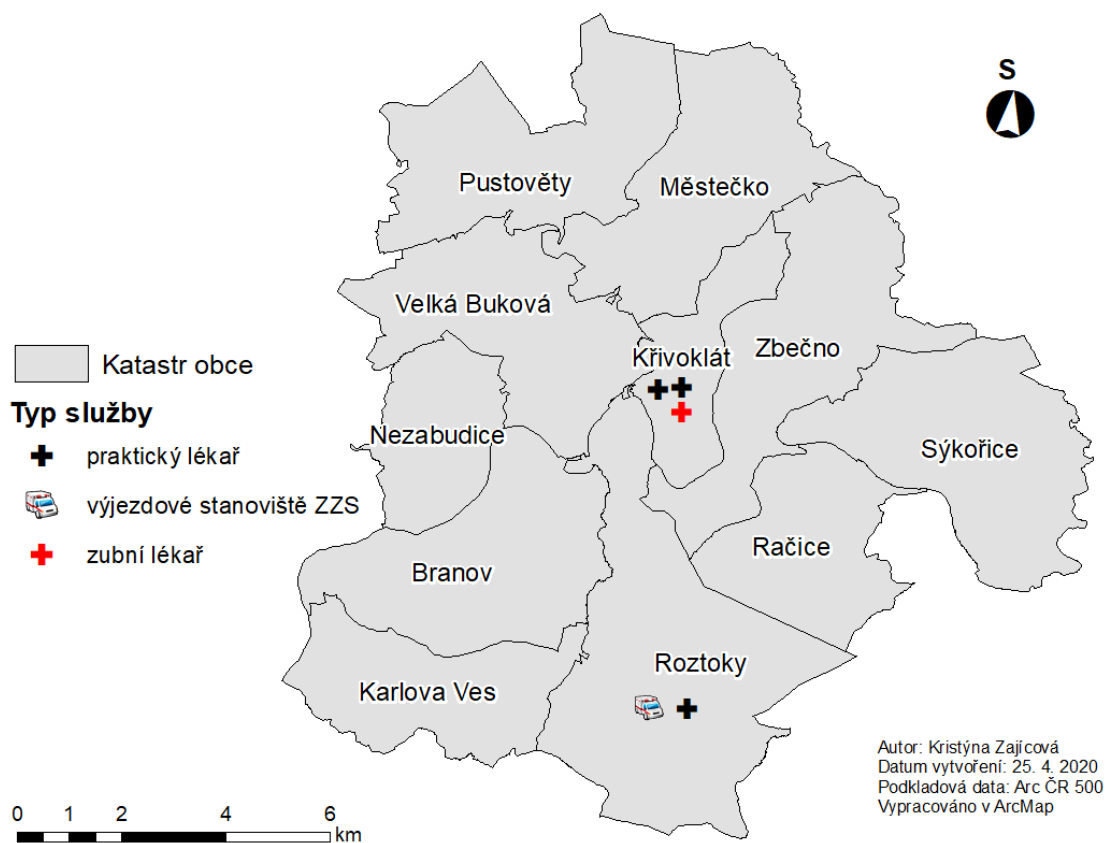
Zdroj: terénní výzkum, vlastní zpracování

SO POÚ Křivoklát má dostatečnou vybavenost pro žáky mateřských a základních škol. Přesto rodiče žáku, pracující mimo SO dováží často své děti do mateřských a základních škol v místě pracovního výkonu. Nabídka pro studenty středních škol však není příliš pestrá, pokud tedy nechtějí studovat některý z uvedených oborů, vyučovaný na Střední lesnické škole a Středním odborném učiliště Křivoklát, musejí dojíždět mimo SO POÚ Křivoklát. V rámci okresu Rakovník si pak mohou vybrat ze škol: Střední odborné učiliště Nové Strašecí, Gymnázium J. A. Komenského Nové Strašecí, Střední zemědělská škola Rakovník, Gymnázium Zikmunda Wintra Rakovník, Masarykova obchodní akademie Rakovník, Střední škola, Základní škola a Mateřská škola Rakovník, Střední průmyslová škola Emila Kolbena Rakovník, Integrovaná střední škola Rakovník, Integrovaná střední škola Jesenice nebo Základní škola a Praktická škola Jesenice (stredniskoly.cz, 2020).

4.5.2 Zdravotnictví a sociální služby

Ve SO POÚ se nacházejí tři ordinace praktických lékařů, dvě ordinace jsou v obci Křivoklát a jedna v obci Roztoky. V obci Křivoklát je také možné využít služeb zubní ordinace. V Roztokách je pak výjezdové stanoviště zdravotní záchranné služby (ZZS) Středočeského kraje, odkud vyjíždí sanity pro pacienty v tomto regionu, ti jsou pak transportováni nejčastěji do nemocnice ve městě Rakovník, které je vzdáleno 20 km od obce Roztoky. Tato nemocnice je spádovou nemocnicí pro celý SO. Na území SO se nenachází žádný poskytovatel sociálních služeb. Obrázek č. 8 znázorňuje přítomnost jednotlivých zdravotnických zařízení v obcích SO.

Obrázek 8: Mapa zdravotnických a sociálních služeb ve SO POÚ Křivoklát

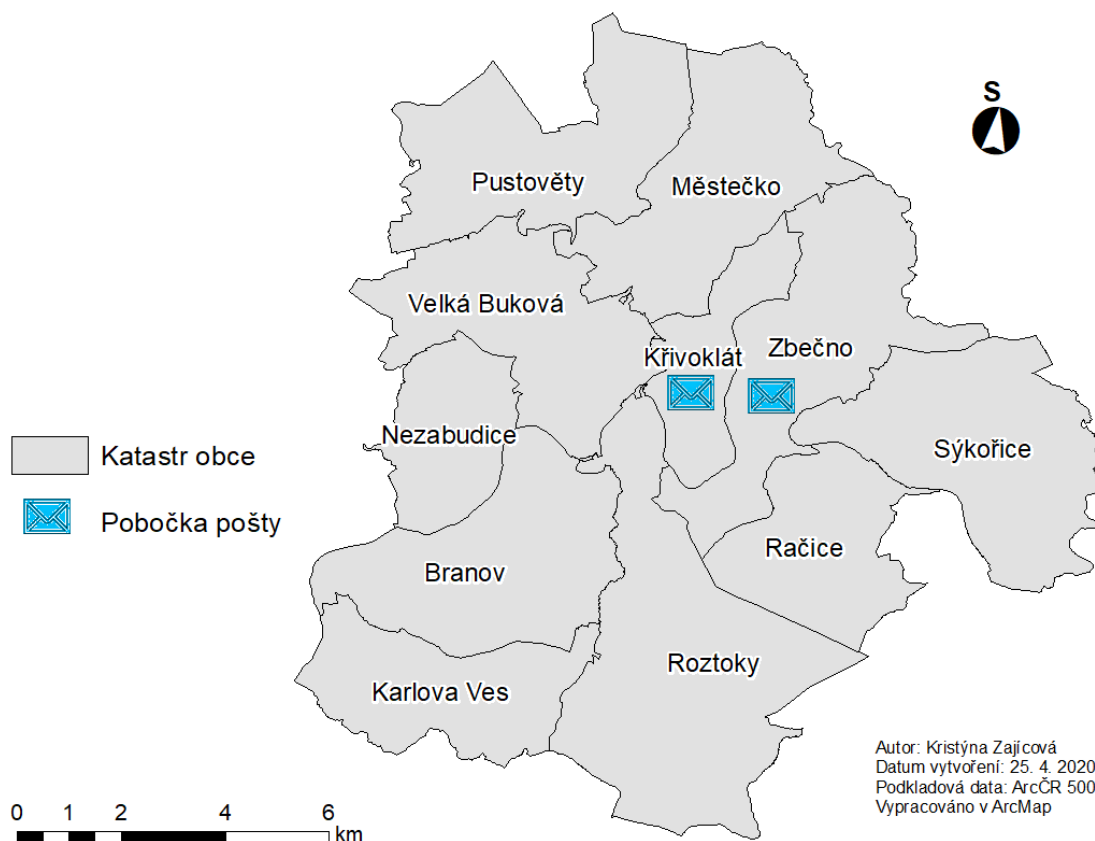

Zdroj: terénní výzkum, vlastní zpracování

4.5.3 Poštovníctví

Na území SO POÚ Křivoklát se nacházejí pouze dvě pobočky České pošty. První z nich se nachází v obci Křivoklát, její poštovní směrovací číslo je 270 23 a je spádovou poštou pro obce Branov, Karlova Ves, Městečko, Nezabudice, Pustověty, Roztoky a Velká Buková. Druhá pobočka České pošty se nachází v obci Zbečno, poštovní směrovací číslo této pobočky je 270 24 a slouží jako spádová pošta pro obce Račice a Sýkořice. Obě pobočky vyřizují listovní zásilky, balíkové zásilky a poukázky. Ve SO není žádná pobočka Pošty partner.

Obrázek 9: Mapa poboček české pošty ve SO POÚ Křivoklát

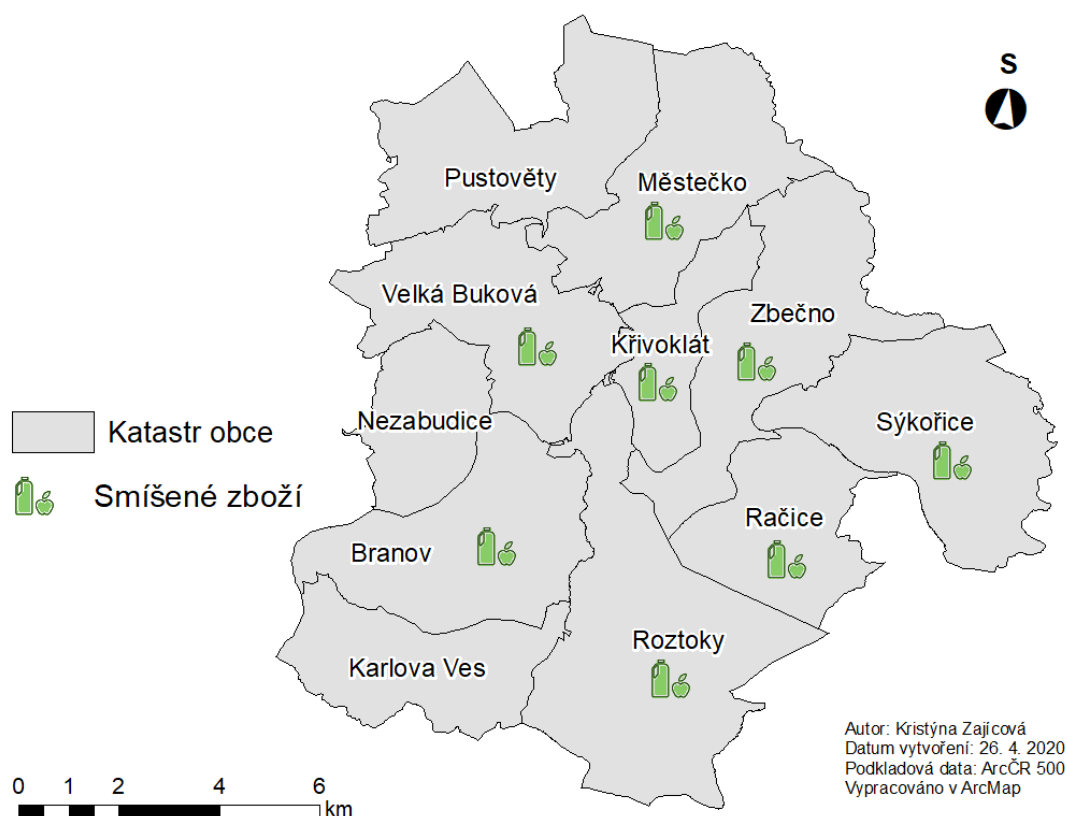

Zdroj: terénní výzkum; vlastní zpracování

4.5.4 Smíšené zboží

Obchody se smíšeným zbožím jsou ve všech obcích, kromě obce Pustověty, Nezabudice a Karlova ves. Obchody se smíšeným zbožím jsou ve všech obcích pobočkami COOP Jednota Rakovník, kromě smíšeného zboží v obci Račice. Přítomnost prodejen smíšeného zboží v jednotlivých obcích znázorňuje obrázek č. 10.

Obrázek 10: Mapa prodejen se smíšeným zbožím ve SO POÚ Křivoklát

Zdroj: terénní výzkum; vlastní zpracování

4.5.5 Zhodnocení existence zařízení služeb

Na území SO POÚ Křivoklát nalezneme zařízení všech základních služeb s výjimkou sociálních služeb, žádné zařízení sociálních služeb se v regionu SO nenachází. Z hlediska vybavenosti základními službami si nejlépe vede obec Křivoklát, kde nalezneme všechny základní služby, vyjma právě sociálních služeb. Ve SO se však nacházejí i obce, které nedisponují žádnou základní službou, jsou to obce Pustověty, Nezabudice a Karlova Ves. Obyvatelé těchto obcí tak musí za základními službami dojíždět.

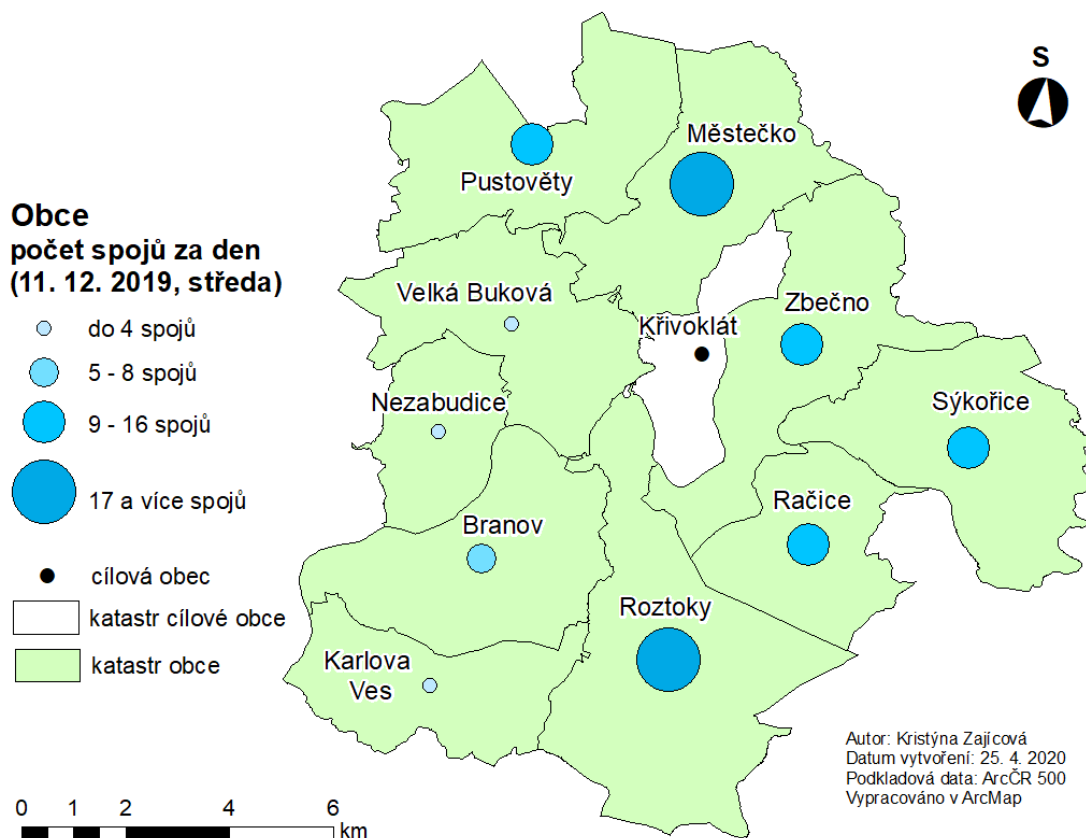
4.6 Dopravní dostupnost v regionu SO POÚ Křivoklát

Dopravní dostupnost je hodnocena z center obcí SO POÚ Křivoklát do obce Křivoklát, která je centrem SO ke dni 11. 12. 2019 (středa). Tento den byl zvolen, protože jde o běžný pracovní den, který nepřipadá na žádný státní svátek, lze tak předpokládat, že v každý všední den platí stejný jízdní řád. Obec Křivoklát byla pro případovou studii zvolena z důvodu největší koncentrace základních služeb, jsou zde dvě ordinace praktického lékaře, ordinace zubního lékaře, základní, mateřská i střední škola, pošta a obchod se smíšeným zbožím. Zkoumána je dostupnost frekvenční a časová s využitím spojů veřejné hromadné dopravy.

4.6.1 Frekvenční dostupnost

Z následujícího obrázku č. 11 je patrné, že nejlepší frekvenční dostupnost je v obcích Roztoky a Městečko. Z Roztok do Křivoklátu jede 24 spojů denně, z Městečka 19 spojů. Těmito obcemi prochází kromě silnice také železniční trať a jsou tak propojeny nejen autobusovými ale i vlakovými spoji. Následují obce Račice, Zbečno a Pustověty z nich do Křivoklátu jezdí 14 spojů denně a jsou zajištěny železniční dopravou, v těchto obcích neexistuje autobusová linka, která by cestující přepravila do Křivoklátu. Z obce Sýkořice jezdí do Křivoklátu 13 spojů denně a jde o kombinaci autobusové a železniční dopravy. Ze zbylých obcí se do Křivoklátu dostanou cestující pouze autobusovými spoji, z Branova jich jede 5 denně, z Karlovi Vsi a Nezabudic jedou 4 spoje denně. Nejméně spojů denně a, sice 3, jede do Křivoklátu z obce Velká Buková, která tak má nejhůřší frekvenční dostupnost (IDOS, 2019).

Obrázek 11: Mapa frekvenční dostupnosti do obce Křivoklát (11. 12. 2019)

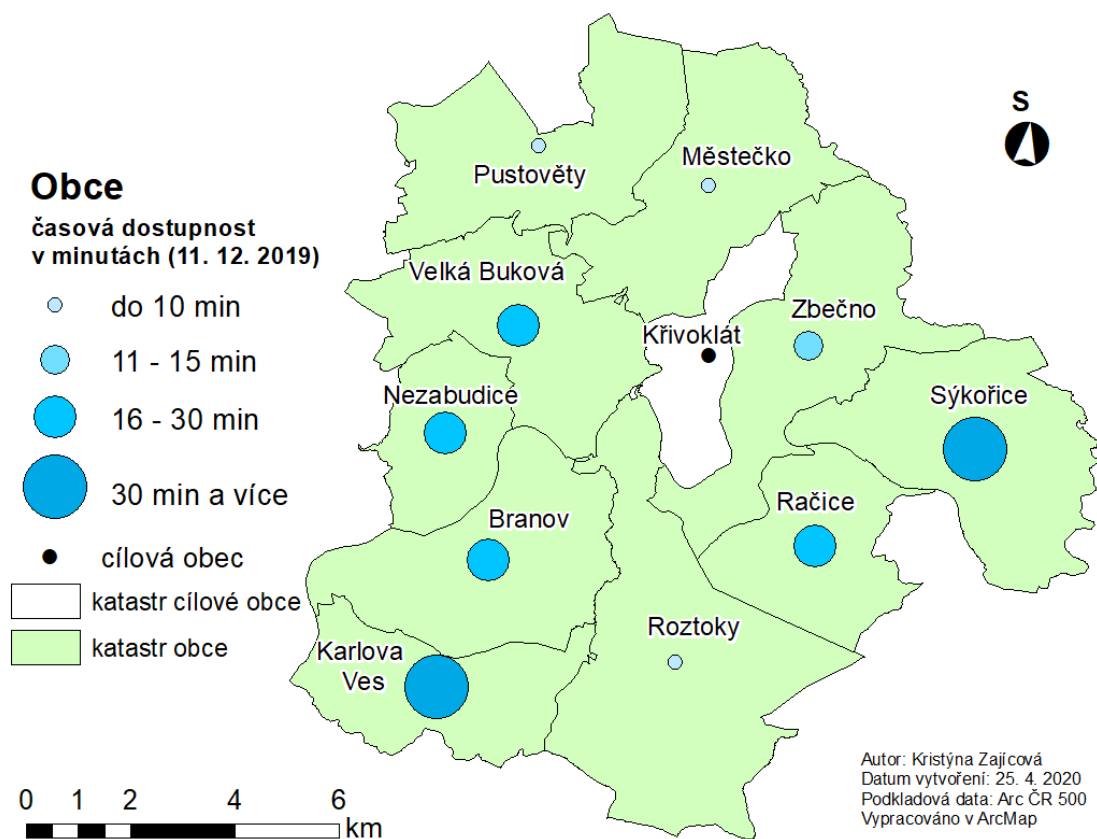

Zdroj: IDOS 2019; vlastní zpracování

4.6.2 Časová dostupnost

Nejlepší časovou dostupností disponují obce Roztoky, Městečko a Pustověty, z těchto obcí se obyvatelé za využití veřejné hromadné dopravy dostanou do obce Křivoklát do 10 minut. Jde o obce, kterými jak bylo zmíněno, prochází železniční trať č. 174. Naopak nejhorší časová dostupnost je z obcí Karlova Ves a Sýkořice. Z obce Sýkořice totiž neexistuje žádný přímý spoj do obce Křivoklát. Je tedy nutné přestoupit v obci Zbečno, celá cesta tak trvá zhruba 60 minut. Z obce Karlova Ves jezdí jeden přímý spoj denně do obce Křivoklát, cesta s ním trvá 26 minut, na obrázku č. 12 je však znázorněn průměrný čas, který je díky ostatním spojům, které je nutné absolvovat s přestupem výrazně vyšší (IDOS, 2019).

Obrázek 12: Mapa časové dostupnosti do obce Křivoklát (11. 12. 2019)

Zdroj: IDOS 2019, vlastní zpracování

4.6.3 Zhodnocení dopravní dostupnosti

Dopravní dostupnost jak frekvenční, tak časová je ovlivněna zejména přítomností železniční trati na území obcí. Obce, kterými prochází železniční trať mají nejlepší výsledky z hlediska frekvenční i časové dostupnosti, protože se jedná o kombinaci veřejné autobusové a vlakové dopravy. Velmi dobrou dostupnost má obec Pustověty, ve které není žádné zařízení základních služeb. Z obce Pustověty do obce Křivoklát jede ve všední den 14 spojů denně a cesta trvá pouze 6 minut. Naopak obec Karlova Ves má nejhorší dostupnost do obce Křivoklát ze všech zkoumaných obcí. Z ní jede pouze jeden přímý spoj denně do obce Křivoklát, zbylé tři spoje jsou s přestupem a cesta tak trvá 1 hodinu a 54 minut. Pro obyvatele obce je tak výhodnější jezdit za základními službami do okresního města Rakovník.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo v první řadě zjistit výskyt zařízení základních služeb ve SO POÚ Křivoklát. Za základní služby byly vybrány zdravotnictví, školství, sociální služby, poštovní služby a obchody se smíšeným zbožím (základními potravinami). Pro zjištění výskytu těchto služeb byl zvolen terénní výzkum, jehož výsledky byly zpracovány v podobě mapových výstupů. Nejrozšířenější službou ve SO POÚ Křivoklát byly obchody se smíšeným zbožím, tím disponovaly kromě obcí Pustověty, Nezabudice a Karlova Ves, všechny obce správního obvodu. Tyto tři obce jsou jediné obce z celého správního obvodu, ve kterých se nevyskytovala žádná zvolená základní služba. Zdravotních zařízení bylo ve správním obvodu zjištěno pět. Jde o tři ordinace praktických lékařů, dvě v obci Křivoklát a jedna v obci Roztoky, jedna ordinace zubního lékaře v obci Křivoklát a výjezdové stanoviště zdravotní záchranné služby v obci Roztoky. Školská vzdělávací zařízení jsou ve správním obvodu zastoupena třemi mateřskými školami, ty se nacházejí v obcích Městečko, Křivoklát a Roztoky. Základní školy jsou ve správním taktéž tři, a to v obcích Roztoky, Křivoklát a Zbečno. V obci Křivoklát se nachází jedna střední škola. Dále byly ve správním obvodu zjištěny dvě pobočky České pošty, a to v obcích Křivoklát a Zbečno. V celém správním obvodu se ale nevyskytuje žádné zařízení sociálních služeb.

Zkoumaná dopravní dostupnost zvolených základních služeb byla dostupnost časová a dostupnost frekvenční. Pro zjišťování dopravní dostupnosti byla vybrána veřejná hromadná doprava, která je dostupná pro všechny. Dopravní dostupnost byla hodnocena formou případové studie, kdy cílem byla zvolena obec Křivoklát, jakožto centrum správního obvodu. Dopravní dostupnost tak byla zkoumána z ostatních obcí správního obvodu právě do obce Křivoklát. Nejlepší časovou i frekvenční dostupnost mají obce, ve kterých je veřejná hromadná doprava zajištěna jak vlakovými, tak autobusovými spoji. Jde o obce Roztoky, Městečko a Pustověty. Dobrých výsledků z hlediska dopravní dostupnosti dosáhly také obce Račice a Zbečno. Zvláštním případem z hlediska dopravní dostupnosti je obec Sýkořice, ta má velmi dobrý výsledek z hlediska frekvenční dostupnosti, časová dostupnost však není příliš dobrá. To je dáno nutností přestupu při cestě mezi Sýkořicí a Křivoklátem.

V současné době je dostupnost velmi ovlivněna právě probíhající pandemií, kterou zapříčinil virus COVID – 19. Všem obyvatelům České republiky bylo vládou

doporučeno omezit pohyb na veřejně dostupných místech a současně bylo přijato mnoho opatření a omezení, jejichž cílem je ochránit zdraví občanů. Vzhledem k vysoké virulenci tohoto viru je snahou těchto opatření minimalizovat mezilidský kontakt. Tato opatření a omezení se dotkla všech ekonomických sektorů, tedy zemědělství, průmyslu a služeb. Většina podniků, firem, ale i institucí se musela přizpůsobit této situaci. Došlo například k přerušení průmyslové výroby, uzavření škol, sportovišť, restaurací, divadel, kin ale i některých maloobchodních prodejen.

Tato situace dává nový prostor internetovým prodejcům. Mnoho lidí využívá možnosti, nechat si zboží zakoupené přes internet dopravit přepravní společností až domů. Velkou popularitu získaly především e-shopy s potravinami, které mají pestrou nabídku zboží. Lidé si tak mohou svůj nákup potravin obstarat z pohodlí domova bez nebezpečí možné nákazy. Mezi největší poskytovatele této služby v České republice lze zařadit například internetové prodejce Rohlik.cz a Kosik.cz, kteří však své služby poskytují jen ve vybraných městech České republiky a jejich aglomeracích. Pokud si tyto e-shopy udrží svou popularitu i nadále je možné očekávat jejich expanzi i do odlehlejších venkovských oblastí.

Současně tak nabylo na významu distanční vzdělávání. Protože se žáci a studenti nemohou účastnit prezenční formy výuky, je snahou zapojit je do výuky na dálku. Školy se pomocí moderních technologií (videohovory, různé aplikace apod.) snaží zapojit studenty do výuky tak, aby i přes značná omezení mohla své studium řádně dokončit.

Jaké dopady budou mít nařízená opatření a omezení nejen na nabídku, ale i dostupnost služeb těžko odhadnout. Situace se stále vyvíjí a její následky nelze jednoznačně určit.

Seznam použitých zdrojů

AOPK ČR. (2020). Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky Charakteristika oblasti. Dostupné 1. 5. 2020 z: <http://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/>

ArcČR 500. (2020). *ArcData Praha*. Dostupné 1. 5. 2020 z: <https://www.arcdata.cz/produkty/geograficka-data/arccr-500>

Arnoldová, A. (2015-2016). *Sociální péče: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing.

Bański, J. (2002). Rural geography – A research discipline new to Polish geography. *Przegląd Geograficzny*, (74).

Binek, J. (2010). *Rozvojové možnosti obcí*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

Binek, J. (2011). *Synergie ve venkovském prostoru: paradoxy rozvoje venkova : kritické zhodnocení bariér, nástrojů a šancí rozvoje venkova*. Brno: GaREP.

Čerba, O. (2013). *Katedra metematiky. Teorie centrálních míst*. Dostupné 1. 5. 2020 z: http://old.gis.zcu.cz/studium/sgg/Materialy/Teorie_centralnich_mist.pdf

Čermák, Z. (2011). Služby – fenomén postindustriální společnosti. *Geografické rozhledy*, 21(1), 2-3.

Český statistický úřad. (2013). *Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011)*. Dostupné 1. 5. 2020 z: <https://www.czso.cz/documents/10180/23169548/cz-isced+2011.pdf/fa446ca2-e212-4dd8-a61e-a80a3152f7cb?version=1.0>

ČSÚ. (2019). *Demografická ročenka správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem*. Dostupné 1. 5. 2020 z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91917310/13005719045.pdf/b5fdb9f4-0e9d-4eb8-8cf4-221c4534719e?version=1.0>

ČSÚ. (2020). *Metodická příručka k NACE Rev. 2*. Dostupné 1. 5. 2020 z: https://www.czso.cz/documents/10180/23174387/metodicka_prirucka_cz_nace_rev_2.pdf/e26ebee3-a5b2-48a1-a036-75e14cdb8944?version=1.0

Dalajková, M. (2010). *Poštovníctví – historie, současnost a budoucnost. 2010* (Bakalářská práce) Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika.

- Durdisová, J. (2005). *Ekonomika zdraví*. Praha: Oeconomica.
- European Commission. (2010). *Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě*. Dostupné 1. 5. 2020 z: http://www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/
- Fric, J. (2007). *Vývoj a současné trendy maloobchodu ČR* (Bakalářská práce) Mandelova univerzita v Brně, Česká republika.
- Hanáček, V. (2018). *Budoucnost venkova*. . Dostupné 1. 5. 2020 z: https://ikdp.cz/wp-content/uploads/2018/08/Budoucnost-venkova_paper-cerven-2018-II.pdf
- IDOS. (2019). *Informační dopravní systém*. Dostupné 1. 5. 2020 z: <https://idos.idnes.cz/vlakyautobusy/spojeni/?x=1589016377300>
- Klánová, E. (2017). Venkovský obchod bojuje o přežití. *Retail News*, 7(12), 20-21.
- Kopecká, Z. (2009). *Proces finančního poradenství na pracovištích České pošty, s. p.* (Bakalářská práce) Univerzita Pardubice, Česká republika.
- Majerová, V., & Herová, I. (2009). *Český venkov 2008: proměny venkova* (1.).Praha: Česká zemědělská univerzita.
- Masarykova univerzita. (2020). *Informační systém Masarykovy univerzity: Úvod do geografie venkova*. Dostupné 1. 5. 2020 z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js14/g_venkov/web/pics/01-01.png
- Michniak, D. (2003). Dostupnosť okresných miest na Slovensku. *Geografický časopis*, 55(1), 21-39.
- Nielsen, N., Thuesen, A., & Hjalager, A. (2013). *Service provision in rural areas concepts from vital rural area*. Dostupné 1. 5. 2020 z: <http://www.vitalruralarea.eu/scientific-articles/238-service-provision-in-rural-areas-concepts-from-vital-rural-area>
- Novotná, M. (2014). *Teoretická geografie*. Dostupné 1. 5. 2020 z: https://old.zcu.cz/export/sites/zcu/pracoviste/vyd/online/TEOGEOTICKA_GEOGRAFI E.pdf
- OECD. (2019). *Rural 3.0: People centred rural policy – policy highlights*. Dostupné 1. 5. 2020 z: <https://www.oecd.org/rural/rural-development-conference/documents/WEB-PolicyHighlights-Rural3.0.pdf>

- OSPZV. (2017). *Podpora obslužnosti venkova*. Dostupné 1. 5. 2020 z:
http://ipodpora.odborny.info/soubory/dms/wysiwyg_uploads/861a885d4ae75256/uploads/Podpora_obs_luznosti_venkova.docx
- Petrusek, M., Maříková, H., & Vodáková, A. (1996). *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum.
- Rodrigue, J., Comtois, C., & Slack, B. (2013). *The Geography of Transport Systems* (Third edition). New York: Routledge.
- Říha, M. (2012). *Vybrané problémy ekonomiky provozu ordinace praktického lékaře* (Disertační práce) Česká zemědělská univerzita v Praze, Česká republika Dostupné 1. 5. 2020 z: <https://www.pef.czu.cz/dl/46021>
- stredniskoly.cz. (2020). www.stredniskoly.cz. Dostupné 1. 5. 2020 z:
<https://www.stredniskoly.cz/seznam-skol/stredocesky-kraj/rakovnik/>
- Svobodová, H. (2011). *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP.
- Toušek, V., Kunc, J., & Vystoupil, J. (2008). *Ekonomická a sociální geografie*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- Zákon č. 108/2006 Sb. (2006). *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách*.
- Zákon č. 194/2010 Sb. (2010). *Zákon č. 194/2010 Sb. o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů*.

Seznam zkratek

ČP – Česká pošta, s. p.

ČSÚ – Český statistický úřad

EU – Evropská unie

HDP – Hrubý domácí produkt

CHKO – Chráněná krajinná oblast

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

POÚ – Obec s pověřeným obecním úřadem

SO – Správní obvod

Seznam tabulek

Tabulka 1: Výběr klíčových technologií podporujících změnu venkova dle konceptu Venkov 3.0.....	17
Tabulka 2: Klasifikace vzdělávání CZ-ISCED 2011.....	23
Tabulka 3: Stav obyvatel k 31. 12. v letech 2010-2018 SO POÚ Křivoklát.....	35
Tabulka 4: Přírůstek/úbytek obyvatelstva ve SO POÚ Křivoklát v letech 2010-2018 ..	36

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma rurální geografie	13
Obrázek 2: Mapa CHKO Křivoklátsko	31
Obrázek 3: Mapa SO POÚ Křivoklát.....	32
Obrázek 4: Mapa přírodních poměrů v SO POÚ Křivoklát.....	34
Obrázek 5: Stav obyvatel v jednotlivých obcích SO POÚ Křivoklát v letech 2010-2018 (data k 31. 12.).....	37
Obrázek 6: Mapa silniční a železniční sítě SO POÚ Křivoklát	38
Obrázek 7: Mapa školských vzdělávacích zařízení ve SO POÚ Křivoklát	40
Obrázek 8: Mapa zdravotnických a sociálních služeb ve SO POÚ Křivoklát	41
Obrázek 9: Mapa poboček české pošty ve SO POÚ Křivoklát.....	42
Obrázek 10: Mapa prodejen se smíšeným zbožím ve SO POÚ Křivoklát.....	43
Obrázek 11: Mapa frekvenční dostupnosti do obce Křivoklát (11. 12. 2019).....	45
Obrázek 12: Mapa časové dostupnosti do obce Křivoklát (11. 12. 2019)	46

Abstrakt

Zajícová, K. (2020). *Dostupnost základních služeb v regionu Křivoklátska* (Bakalářská práce), Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, Česko.

Klíčová slova: poskytování služeb, venkovská oblast, dostupnost, Křivoklátsko

Cílem bakalářské práce je analyzovat dostupnost základních služeb na území správního obvodu pověřeného obecního úřadu Křivoklát. Teoretická část práce přináší obecné informace o geografii venkova, geografii služeb a geografii dopravy. Současně jsou zde vymezeny zkoumané základní služby. Praktická část práce se zabývá analýzou dostupnosti základních služeb ve zkoumaném správním obvodu, konkrétně analyzuje přítomnost zařízení základních služeb a jejich časovou a frekvenční dostupnost. Výsledky této analýzy jsou znázorněny formou mapových výstupů vytvořených v softwaru ArcMap.

Abstract

Zajícová, K. (2020). *The accessibility of basic services in the Křivoklátsko region* (Bachelor Thesis). University of West Bohemia, Faculty of Economics, Czech Republic.

Key words: service provision, rural area, accessibility, Křivoklátsko

The aim of the bachelor thesis is to analyze the accessibility of basic services in the Křivoklátsko region. The theoretical part of the thesis provides general information about the geography of rural areas, the geography of services and the geography of transport. At the same time basic services are defined here. The practical part of the thesis deals with the analysis of the accessibility of basic services in the Křivoklátsko region. The focus is especially on the existence of basic services facilities and their time and frequency accessibility. The results of this analysis are shown in maps created in ArcMap software.